

Прилог 3: Захтеви према извођачу са аспекта HSE

(HSE-Безбедност и здравље на раду, заштита од пожара и заштита животне средине)

Садржај:

1. Општи део	2
2. Законски основ	3
3. Интерни стандарди	5
4. Обавезе извођача при извођењу уговорених радних активности	9
4.1 HSE квалификациони критеријуми за HSE лица Извођача:	9
4.2 Опште обавезе HSE лица - документација извођача	10
4.3 Високо ризичне радне активности (BPA)	17
Извођење BPA без провере примене мера БЗР од стране именованог Потписника на локацији	22
4.4 Топли послови	23
4.5 Рад на висини	26
4.6 Рад у скученом простору (СП)	33
4.7 Послови копања и ископавања	36
4.8 Рад у зонама у којима је могућа појава запаљивих и токсичних гасова - EX зоне	38
4.9 Обележавање опреме (Color code)	39
4.10 Рад са електричним уређајима	40
4.11 Активности у високонапонским постројењима и рад у близини водова	41
4.12 Безбедност у саобраћају, транспорт опасне робе и механизовано подизање и премештање терета)	43
4.13 План за хитно медицинско реаговање	46
4.14 Безбедност са циљем спречавања пада предмета/опреме са висине при бушењу и извођењу ремонтних радова	47
5. Обавезе Извршиоца из области заштите животне средине (ЗЖС*)	48
5.1. Општи део	49
5.2. Управљање отпадом	49
5.2.1. Контрола поступања са опасним / неопасним отпадом / секундарним сировинама у току извођења радова	50
5.2.2. Обавезе Извођача радова при поступању са опасним / неопасним отпадом / секундарним сировинама у РНП у току извођења радова	50
5.3. Мере за заштиту отпадних вода	52
5.4. Мере за правилно управљање / руковање хемикалијама	52
5.5 Мере за заштиту земљишта и подземних вода	53
ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ:	55
5.6 Мере за превенцију од повишеног нивоа буке	56
5.7 Мере за превенцију загађења ваздуха у смислу појаве непријатних мириса	56

1. Општи део

ОВАЈ ДОКУМЕНТ ЈЕ ОПШТЕГ КАРАКТЕРА.

О СПЕЦИФИЧНИМ ЗАХТЕВИМА КОЈИ СЕ ОД ВАШЕ КОМПАНИЈЕ ОЧЕКУЈУ ЋЕТЕ САЗНАТИ НА УВОДНОМ РАДНОМ САСТАНКУ ИЛИ КОНТАКТОМ ТЕХНИЧКОГ ЛИЦА.

ОД ВАС И ВАШЕ КОМПАНИЈЕ СЕ НЕЋЕ ОЧЕКИВАТИ ДА ИСПУЊАВАТЕ ЗАХТЕВЕ КОЈИ НИСУ ВЕЗАНИ ЗА РАДОВЕ КОЈЕ ТРЕБА ДА ИЗВОДИТЕ НПР ПОСЕДОВАЊА ДЕТЕКТОРА ГАСА АКО ТОКОМ ИЗВОЂЕЊА УГОВОРЕНИХ АКТИВНОСТИ СЕ НЕ ОЧЕКУЈЕ ПОЈАВА ГАСА ИЛИ ПОСЕДОВАЊЕ МОДУЛАРНЕ СКЕЛЕ И ЛЕКАРСКИХ УВЕРЕЊА ЗА РАД НА ВИСИНИ АКО СЕ ВАШИ РАДОВИ СЕ ОДВИЈАЈУ НЕГДЕ ГДЕ ПРОЦЕНОМ РИЗИКА НИЈЕ УТВРЂЕН РИЗИК ОД РАДА НА ВИСИНИ/У ДУБИНИ...

УВОДНИ РАДНИ САСТАНК ЈЕ МЕСТО ГДЕ СЕ МОГУ ДОГОВОРИТИ ЕВЕНТУАЛНА ИЗУЗЕЋА ОД НАВЕДЕНИХ HSE ЗАХТЕВА, А У СКЛАДУ СА НЕПОСРЕДНИМ УВИДОМ И ЗАЈЕДНИЧКОМ ПРОЦЕНОМ СВИХ ПРИСУТНИХ РИЗИКА И ЗАБЕЛЕЖЕНО У ЗАПИСНИКУ СА САСТАНКА.

Сваки Извођач, као и подизвођач, који конкурише за послове у НИС-у мора предходно проћи процедуру HSE квалификације у складу правилима компаније истакнутим на сајту компаније (<https://www.tenderi.nis.rs/Content/HSE-upitnik.aspx>) и по завршетку наведене процедуре мора се налазити као позитивно оцењен на Листи Квалификованих/ одобрених Извођача са аспекта HSE.

По добијању посла, поред обострано потписаног Уговора, обострано потписани HSE Споразум представља уговор којим НИС са изабраним Извођачем уређује међусобна права и обавезе у области HSE, у циљу сарадње у примени прописаних мера за безбедност и здравље запослених који деле радни простор, заштите од пожара и заштите животне средине.

Извођач је обавезан да се приликом извођења свих радова на објекту Наручиоца придржава важећих закона, подзаконских аката, техничких норматива, стандарда и осталих прописа Републике Србије из области безбедности и здравља на раду, заштите од пожара и експлозија и заштите животне средине, као и интерних стандарда и прописа НИС а.д. из области HSE.

2. Законски основ

Обавеза извођача радова је да активности реализује у складу са:

- Законом о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“ бр. 35/2023);
- Законом о заштити од пожара („Сл. гласник РС“ бр. 111/2009, 20/2015, 87/2018 и др. закони);
- Законом о заштити животне средине („Сл. гласник РС“ бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон, 95/2018 - др. Закон и 94/24 - др. закон);
- Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Сл. гласник РС“ бр. 135/2004, 25/2015 и 109/2021),
- Законом о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“ бр. бр. 94/24);
- Законом о управљању отпадом („Сл. гласник РС“ бр. 36/2009, 88/2010, 14/2016, 95/2018 и 35/2023);
- Законом о амбалажи и амбалажном отпаду („Сл. гласник РС“ бр. 36/2009 и 95/2018 и др. закони);
- Законом о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“ бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 и др. закони);
- Законом о водама („Сл. гласник РС“ бр. 30/2010, 3/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/18-др. закон);
- Законом о заштити земљишта („Сл. гласник РС“ бр. 112/2015);
- Законом о хемикалијама („Сл. гласник РС“ бр. 36/2009, 88/2010, 92/2011, 93/2012 и 25/2015);
- Законом о биоцидним производима („Сл. гласник РС“ бр. 109/2021);
- Законом о експлозивним материјама, запаљивим течностима и гасовима („Сл. гласник РС“ бр. 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 - др. закон и 54/2015 - др. закон);
- Законом о заштити од нејонизујућих зрачења („Сл. гласник РС“ бр. 36/2009);
- Законом о безбедности саобраћаја на путевима, („Службени гласник РС", бр. 41 од 2. јуна 2009, 53 од 29. јула 2010, 101 од 30. децембра 2011, 32 од 8. априла 2013 - УС, 55 од 23. маја 2014, 96 од 26. новембра 2015 - др. закон, 9 од 5. фебруара 2016 - УС, 24 од 26. марта 2018, 41 од 31. маја 2018, 41 од 31. маја 2018 - др. закон, 87 од 13. новембра 2018, 23 од 29. марта 2019, 128 од 26. октобра 2020 - др. закон, 76 од 7. септембра 2023.)
- Законом о транспорту опасне робе ("Службени гласник РС", бр. 104 од 23. децембра 2016, 83 од 29. октобра 2018, 95 од 8. децембра 2018 - др. закон, 10 од 15. фебруара 2019 - др. закон),
- Законом о превозу терета у друмском саобраћају ("Службени гласник РС", бр. 68 од 4. августа 2015, 41 од 31. маја 2018.),
- Законом о превозу путника у друмском саобраћају ("Службени гласник РС", бр. 68 од 4. августа 2015, 41 од 31. маја 2018, 44 од 8. јуна 2018 - др. закон, 83 од 29. октобра 2018, 31 од 29. априла 2019, 9 од 4. фебруара 2020.)
- Законом о заштити података о личности ("Службени гласник РС", број 87 од 13. новембра 2018.)
- Закон о рударству и геолошким истраживањима (Сл. Гласник РС 101/2015 и 95/2018, други закон. 40/2021)

као и свим подзаконским актима наведених закона РС.

У складу са чланом 46. Закона о безбедности и здрављу на раду извођач радова је у обавези да обезбеди присуство Саветника за безбедност и здравље на ради или Сарадника за безбедност и

здравље на раду који испуњавају услове из члана 48 и 49 Закона о безбедности и здрављу на раду, Лице за HSE/ БЗР саветник/сарадник извођача радова на локацији.

Лице за HSE може бити запослени Извођача који обавља послове безбедности и здравља на раду и/или заштите од пожара и/или заштите животне средине, Саветник за БЗР, Саветник за ТОР, Саветник за хемикалије.

Извођач је дужан да према чл. 22. Закона о безбедности и здрављу на раду изради: Елаборат о уређењу градилишта, достави исти на увид организационом делу HSE Наручиоца услуге најмање осам дана пре почетка извођења радова, и извести надлежну инспекцију рада. Извођачи су у обавези да током реализације активности планирају, спроводе и контролишу радне активности у складу са горе наведеним законским основама и подзаконским актима.

Послодавац извођача радова у складу са чланом 15 Закона о безбедности и здрављу на раду у обавези је да својим запосленим обезбеди средства и опрему за личну заштиту и одржава их у исправном стању. Извођач радова, у своје и у име свога подизвођача, је обавезан да достави списак запослених, опреме, средстава и алата Департману за корпоративну заштиту и одговорном HSE лицу Наручиоца који се без дозволе не могу користити на локацију Наручиоца. Списак опреме средстава и алата је потребно доставити на шаблону Наручиоца. Поред тога у обавези је да сами обележавају сопствену опрему која подлеже мониторингу и обележавању бојама (важећи Color code за сваки квартал) у складу са складу Табелом 4. Обележавање опреме (Color code) о чему је одговоран HSE лице Извођача радова

Послодавац извођача радова у складу са чланом 16. Закона о безбедности и здрављу на раду у обавези је да донесе Акт о процени ризика у писменој форми за сва радна места у радној околини и да утврди начин и мере за њихово отклањање са обухваћеним свим опасностима, штетностима препознатим ризицима на локацијама на којима се изводе уговорени радови.

На свим локацијама НИС ад Нови Сад је нулта толеранција присуства алкохола и психоактивних супстанци запослених Извођача.

Специфичности Блока Прерада:

Све уговорене активности за потребе Блока Прерада које се реализују у производно процесним постројењима Блока (Аутопунилиште/ Железничко пунилиште (Ранжирна станица)/ Пристаниште) морају бити процењене високим нивоом ризика у пратећим Актима о процени ризика за предметне активности Извођача.

3. Интерни стандарди

Општи захтеви током извођења радова (пружања услуга) и испуњења уговорних обавеза које је Извођач дужан да обезбеди:

- Да запослени код Извршиоца/Подизвођача, поштују обавезе свих законских и подзаконских прописа у области, HSE, индустријске безбедности, електро-безбедности, безбедности учесника у саобраћају важећих у Републици Србији, односно државе на чијој се територији пружа услуга као и интерних општих аката наведених у прилозима HSE Споразума и захтева Наручиоца из области HSE наведених у овом HSE Споразуму.
- Заустави и пријави сваку небезбедну активност, односно има право да одбије извршење активности ако постоји претња по живот и здравље својих запослених и запослених код Подизвођача;
- Поштовање забране да Извршилац или Подизвођач, ангажован од стране Извршиоца ангажују додатне запослене и механизацију без претходне сагласности Наручиоца.
- Укључивање услова садржаних у овом HSE Споразуму у уговоре са правним (физичким) лицима и организацијама које ангажује у циљу испуњавања обавеза из Основног уговора са Наручиоцем (у даљем тексту – Подизвођач). Захтеви из овог HSE Споразума се морају примењивати према свим запосленим код Извршиоца/Подизвођача
- Да на захтев Наручиоца удаљи са места извођења радова запослене код Извршиоца/Подизвођача који не поступају у складу са законским и подзаконским прописима Републике Србије или захтевима Наручиоца у области HSE
- Извршилац, запослени код Извршиоца/ Подизвођача, дужни су да од тренутка проглашења на територији Републике Србије ванредне ситуације, ванредног стања, непосредне ратне опасности, елементарне непогоде, епидемије а у току припрема за пружање услуга / извођења радова/у току трајања истих и током отклањања недостатака у гарантном року у свом пословању у периоду док трају такве ситуације – спроводити одлуке, мере и препоруке Владе Републике Србије и да своје пословање прилагоде свим захтевима новонастале ситуације у циљу смањења/отклањања ризика по безбедност и здравље својих запослених, запослених лица код Извршиоца или Подизвођача и свих лица која је Извршилац ангажовао, а која обављају уговорене активности у на локацији Наручиоца, да поштују све одредбе HSE Споразума као и сва интерна акта Наручиоца односно свих у том смислу прилагођених интерних аката Наручиоца
- Да запослени Извођача и/или лица која ангажује за пружање услуга/извођење радова, обавезни су да одмах и без одлагања пријаве овлашћеном представнику Наручиоца услуге (Једином одговорном лицу (у даљем тексту ЈОЛ-у)/ Техничком надзору/ Домаћину локације/HSE лицу) сваку опасну појаву, ситуацију или HSE догађај који се догодио или би под одређеним околностима могао да:
 - угрози нечију безбедност, здравље или живот;
 - изазове појаву пожара или експлозија;
 - изазове негативан утицај на животну средину;
 - изазове настанак материјалне штете/ оштећење опреме;
 - изазове негативан утицај на репутацију Наручиоца
- Да Запослени Извршиоца и/или лица која ангажује за пружање услуга/извођење радова, у случају настанка HSE догађаја, поред пријаве догађаја, дужни су да ништа од опреме / алата и других доказа не дирају и носе са локације
- Извршилац је дужан да учествује у истраживању узрока HSE догађаја на захтев Наручиоца, а у складу са интерним општим актом Наручиоца датим у Прилогу 3 HSE Споразума и именује одговорно лице за сарадњу и достављање свих неопходних података. У случајевима да Извршилац, из било којег разлога (захтев интерних стандарда, процедура, Законских обавеза...) већ спроводи процес истраживања узрока који су довели до нежељеног HSE догађаја, у обавези је да тај Извештај достави Наручиоцу у року од 30 дана након потписивања Извештаја. Циљ истраживања узрока HSE догађаја је спречавање и понављање сличних догађаја, унапређење менаџмент система (система управљања) Наручиоца и не може бити основ за санкционисање Извођача.
- Да током предуговорних и уговорних активности обезбеди поштовање захтева Наручиоца из области информисања о HSE догађајима, и да током периода важења Основног уговора Наручиоцу достави потребне податке наведене у Прилогу 2: Информација о резултатима рада

у области HSE. Подаци из Прилога 2. овог Споразума се достављају до 5. у месецу за протекли месец, а који не може бити дужи од 1. месеца. Тражене информације се достављају именованим одговорним лицима из Основног уговора (Лицу за HSE и Лицу за надзор извођача).

- Именовање одговорног лица које ће током вршења радних активности или боравка на локацијама Наручиоца одговарати за примену свих одредби HSE Споразума и комуникацију са овлашћеним лицима Наручиоца (ЈОЛ/ HSE лица);
- Поштовање „Златних HSE правила“:
 1. **ЗАБРАЊЕНО** је обављати радове у затвореном простору без присуства лица у приправности уз обавезну примену спасилачке опреме
 2. **ЗАБРАЊЕНО** је обављати радове на необезбеђеној висини, укључујући пењање и силажење, без коришћења опреме за заштиту од пада
 3. **ЗАБРАЊЕНО** је обављати радове, стајати и/или се кретати испод висећег терета
 4. **ЗАБРАЊЕНО** је радити у ископима (дубине 1 или више m) без постављених заштита против обрушавања - примена подграда и/или косих ископа
 5. **ЗАБРАЊЕНО** је обављати активности одржавања у Ех зони без континуалног мониторинга атмосфере
 6. **ЗАБРАЊЕНО** је обављати високоризичне радне активности без претходно издате Дозволе за рад
- Да Уколико Извођач, укључујући ангазоване подизвођаче, изводи високоризичне активности на локацији Наручиоца, у обавези је да обезбеди присуство једног запосленог за обављање послова HSE . Уколико на једној локацији има више од 30 запослених, Извођач је у обавези да на сваких 30 запослених обезбеди присуство једног запосленог за обављање послова HSE , чија ће обавеза бити стални мониторинг имплементације мера HSE током испуњења уговорних услуга. Изузетно уз претходну сагласност HSE лица Наручиоца, Извођач може имати мањи или већи број присутних лица задужених за HSE, уколико предмет конкретног посла и локација на којој се изводе активности то омогућавају/ захтевају;
- Овлашћеним лицима Наручиоца (његовом Представнику или надлежном лицу) дозвољен је приступ објектима, опреми, материјалима, документима и снимцима у циљу спровођења контроле испуњености обавеза које су предмет овог HSE Споразума у било које доба током пружања услуга/извођења радова. Уколико приликом наведене HSE контроле буду утврђени недостаци Извођач је дужан да у року који му одреди Наручилац сачини и имплементира о свом трошку План побољшања примене мера HSE. Поменути План мора бити одобрен од стране овлашћених лица Наручиоца, који имају право да прегледају и захтевају корекције, у циљу потпуног испуњења законских прописа или интерних стандарда Наручиоца из области HSE. У случају да Извођач не уради или не отпочне отклањање утврђених недостатака у складу са дефинисаним налогом, Наручилац има право да ангажује треће лице које ће извршити отклањање недостатака о трошку Извођача.

У складу са законским прописима Републике Србије, успостављеним системом менаџмента заштитом здравља и безбедношћу на раду према међународном стандарду SRPS ISO 45001 правилима и документима која важе код Наручиоца Извођач је дужан да:

- Своје запослене и запослене код Подизвођача упозна са обавезама из овог HSE Споразума.
- О свом трошку обезбеди за све своје запослене адекватну личну заштитну опрему (даље: ЛЗО), у складу са дефинисаним правилима на локацији. Минимални захтеви ЛЗО укључују ношење заштитних радних одела у антистатик изведби других рукава, ојачане заштитне обуће (у складу са SRPS EN ISO 20345:2022), заштитног шлема са подбрадком (у складу са SRPS EN ISO 397:2014), заштите очију (у складу са SRPS EN ISO 166:2008, SRPS EN ISO 170:2008, SRPS EN ISO 172:2008) са напоменом да боја шлемова мора бити различита од плаве и црвене боје, а Лица за HSE извођача морају користити шлемове црвене боје. Коришћење високовидљивих/рефлектујућих маркера/прслука је обавезујуће на локацијама где је то интерним правилима компаније прописано. Уколико је прописана додатна ЛЗО, њена употреба је обавезна. Запослени Извођача ће ЛЗО користити приликом пружања услуга/извођења

радова, а све у складу са процењеним ризицима за вршење конкретне активности и у складу са захтевима НИС а.д.;

Специфичности Блока Прерада:

Лична заштитна средства и опрема коју запослени морају користити на локацији Блока Прерада - РНП су:

- Заштитни шлем са подбрадком (боја шлемова мора бити различита од плаве и црвене боје, а Лица за HSE извођача морају користити шлемове црвене боје);
- Заштитне наочаре;
- Заштитне рукавице;
- Заштитна полумаска са филтером типа ABEK1P2 (маска за евакуацију);
- Заштитно одело (антистатик, спорогореће, са одштампаним логом / називом Компаније);
- Заштитне ципеле (дубоке, антистатик, ниво заштите S3);
- Опрема за заштиту слуха (чепићи, антифони);
- Додатна лична заштитна средства/опрема зависе од врсте радних активности и специфичних захтева на локацијама постројења у РНП:
 - За извођење радова на постројењима C- 2600 и C- 4700, потребно је користити хемијски отпорна заштитна одела за рад са киселином и заштитне визире за цело лице, као и заштиту врата као додатак шлема за заштиту од агресивних материја
 - За извођење радова на постројењима C-2550, C- 2450; C- 4450 и C- 1800, потребно је користити хемијски отпорна заштитна одела за рад са лужином (базом) и заштитне визире за цело лице;
 - Приликом рада на необезбеђеној висини или скели и уколико се пропише дозволом за рад неопходно је да сваки запослени поседује опрему за превенцију пада са висине тј. појас са блокатором пада и тзв. „Y“ веза која омогућава да је запослени увек обезбеђен у минимум једној тачки од пада са висине;

Специфичности Блока Истраживање и производња:

Приликом пружања услуга на производним локацијама Блока Истраживање и производња, извођач мора да користи комплетну ЛЗО: антистатик заштитну одећу (обавезна је употреба такве одеће дугих рукава), антистатик заштитне ципеле, заштитне наочаре, заштитни шлем, заштитне рукавице и осталу личну, специјалну или колективну заштитну опрему, у зависности од ризика на радном месту. Извођач је дужан да сву стандардну, колективну и специјалну ЛЗО обезбеди о свом трошку.

- У случају да Наручилац захтева израду Плана HSE Активности, Извођач је дужан да активно учествује у изради и поступа у складу са њим;
- Уколико Наручилац забрани употребу опреме која није у складу са HSE захтевима, замени опрему Извођач сноси све директне и индиректне трошкове који су повезани са заменом ове опреме
- Уколико постоји ризик од механичког контакта са покретним/ротирајућим деловима опреме за рад, да обезбеди да је предметна опрема опремљена: заштитним оградама, заштитницима / уређајима за блокирање које је предвидео произвођач (физичка заштита и фабричке блокаде не смеју да имају дефекте/ оштећења која омогућавају контакт са покретним/ ротирајућим деловима опреме) а који спречавају приступ подручју опасности или који заустављају кретање покретних/ ротирајућих делова пре него што се дође у зону опасности.
- Не користи у раду опрему, средства и алате који нису фабричке производње или су модификована и без пратеће техничке документације
- да пре активности одговорном техничком лицу, руководиоцу пројекта и HSE лицу у НИС а.д. Нови Сад достави исправе о усаглашености, атесте и валидне стручне налазе за опрему, као и потребне обуке запослених.
- да одржава зону радова у чистом и безбедном стању.

Обавезе Извршиоца из области ЗОП су да у складу са законским прописима Републике Србије, правилима и документима која важе код Наручиоца:

- обезбеди спровођење забране пушења осим у простору који је за то одређен
- обезбеди да се примењују све дефинисане мере ЗОП. Сви запослени Извођача морају имати одговарајућу обуку из области ЗОП и руковањем мобилном опремом за гашење;
- уколико уговорне радне активности подразумевају употребу запаљивих материја Извођач је у обавези да управља и складишти такве материје у складу са важећим техничким прописима Републике Србије уз прибављање сагласности организационог дела HSE;
- да све прилазе хидрантима, апаратима за гашење пожара и пожарним путевима држи слободним а да хидранте и апарате искључиво користи наменски. Употреба пламена и обављање топлих послова дозвољена је само уз претходно исхођење дозволе за рад.

4. Обавезе извођача при извођењу уговорених радних активности

4.1 HSE квалификациони критеријуми за HSE лица Извођача:

Поред општих захтева за све запослене Извођаче, HSE лица морају да испуњавају и следеће:

1. Положене стручне испите БЗР И ЗОП (доказ сертификати);
2. Оспособљеност за пружање прве помоћи- напредни ниво (доказ сертификат);
3. Претходно радно искуство од минимум 2 године код послодавца у хемијској, грађевинској, машинској, електро индустрији и сл. на пословима HSE/ Лица за БЗР;
4. Да испуњавају критеријуме који су Законом о БЗР (Сл.гласник РС“ бр35/2023) прописани у члановима 48. и 49. Саветник и Сарадник за безбедност и здравље на раду.

Забрањено је да лице за HSE ради у више Компанија/ Извођача истовремено!

Сви линијски руководиоци Извођача, морају бити оспособљени за пружање прве помоћи - минимум основни ниво (доказ сертификат)

Специфичности Блока Прерада:

HSE лица морају да испуњавају и следеће:

- Поседују сагласност (након извршене провере оспособљености) Сектора за HSE Блока Прерада за обављање послова HSE лица у Блоку Прерада;

4.2 Опште обавезе HSE лица - документација извођача

Пре почетка активности, а најкасније на Уводном радном састанку, представник извођача доставља HSE лицу Наручиоца, у складу са Законом о заштити података о личности, следећу документацију о својим запосленима и запосленима својих подизвођача који ће обављати уговорене активности на локацијама извођења радова:

- Списак запослених
- Образац бр.6,
- Списак запослених
- Образац М-А,
- Лекарско уверење о здравственој способности лица упућених на рад (у складу са опасностима и штетностима препознатим у Акту о процени ризика за извођење радова на локацијама наведеним у Уговору) издат од стране акредитоване здравствене установе са територије Републике Србије; (Извештај о лекарском прегледу мора бити важећи са позитивном оценом здравствене способности запосленог и уколико постоје ограничења здравствене способности, исте не смеју да утичу на обављање радних активности за које је Извођач ангажован (ако у приложеном Извештају о лекарском прегледу постоји ограничење здравствене способности запослени може да обавља само оне радне активности за које је здравствено способан)
- Списак додељене ЛЗО,
- Атесте/сертификате за запослене који рукују опремом,
- Закључак Акта о процени ризика за сва радна места у радној околини и са утврђеним начином и мерама за њихово отклањање са обухваћеним свим опасностима, штетностима препознатим ризицима на локацијама на којима се изводе уговорени радови
- Списак опреме која ће се користити,
- Стручни извештај о исправности опреме (за опрему која се периодично прегледа)
- Списак хемикалија које ће се користити у раду и пратеће Безбедносне листове.

Наручилац (ЈОЛ) мора да иницира Упознавање запослених Извођача радова са HSE ризицима на локацији ангажованих запослених извођача који ће обављати уговорене активности на производним локацијама. Организациони део HSE мора да реализује предметно упознавање на иницијативу наручиоца/ ЈОЛ-а.

Сви запослени извођача који обављају активности морају да присуствују Упознавању запослених Извођача радова са HSE ризицима на локацији ангажованих запослених извођача. Сви запослени Извођача ће након завршетка упознавања добити Потврда о упознавању и упозорењу запослених извођача са HSE ризицима на локацији коју имају обавезу да носе са собом током извођења уговорених радних активности. Такође, у циљу јасније визуелизације на локацији извођења радова, запосленима извођача се након завршеног теоријског упознавања поставља жута рефлектујућа трака на десну страну шлема уз доњи руб уколико је шлем боје различите од жуте, као „HSE ознака“ Упознавању запослених Извођача радова са HSE ризицима на локацији“ која се поставља такође на десну страну заштитног шлема (изнад жуте рефлектујуће траке).

Уколико је предметним техничким задатком идентификован ниво ризика у вези са услугом средњи или висок, извођач и Наручилац су дужни да пре Упознавања запослених Извођача радова са HSE ризицима на локацији припреме и потпишу План HSE активности.

Извођач мора да благовремено најави долазак својих запослених на локацију извођења уговорених радова линијском руководиоцу и HSE лицу одговорном за локацију.

Приликом пружања услуге, извођач не сме ометати активности Наручиоца или активности других извођача осим ако у Плану HSE активности није другачије дефинисано, односно осим ако све истовремене операције нису синхронизоване.

Током пружања услуга, извођач мора да одржава радни простор у чистом и безбедном стању, као и да доведе локацију у првобитно стање након завршетка свих радова. По завршетку активности, извођач мора да уклони сав непотребан материјал и отпад и да остави радни простор/локацију у чистом и уређеном стању.

У циљу заштите људства, механизације, опреме, објекта, животне средине и др, извођач мора да обустави активности за које се утврди да су небезбедне, односно да при реализацији истих постоји непоштовање заштитних и безбедносних мера или ако се процени да постоји опасност од евентуалног HSE догађаја. Ове ситуације се морају одмах пријавити техничком лицу наручиоца одговорном за управљање уговорним обавезама - једином одговорном лицу као и линијском руководиоцу на локацији.

Ниједна радна активност на локацијама без претходно спроведеног и документованог Упознавања запослених Извођача радова са HSE ризицима на локацији ангажованих запослених извођача **није дозвољена.**

Свака група извођача мора имати минимум један персонални/преносни детектор са пет сензора за мерење гасова у току извођења радова на постројењу са следећим врстама сензора (Табела 1):

Табела 1

ГАС	ЛЗО за заштиту дисајних органа	ПРВИ АЛАРМ	ДРУГИ АЛАРМ	ЕВАКУАЦИЈА
	У ПРИПРАВНОСТИ	Користити ЛЗО за заштиту дисајних органа филтрациојом	Користити ЛЗО за заштиту дисајних органа изолацијом	
H ₂ S	до 2.1 ppm	2.1 ppm - 4.9 ppm	5 ppm - 99 ppm	Изнад 100 ppm
CO	до 20 ppm	20 ppm - 99.9 ppm	100 ppm - 300 ppm	Изнад 300 ppm
SO ₂	до 0.4 ppm	0.5 ppm - 0.9 ppm	1 - 20 ppm	Изнад 20 ppm
CO ₂	до 4999 ppm	5 000 ppm - 8000 ppm	Изнад 8 000 ppm	/
VOC	до 49 ppm	50 ppm - 99 ppm	100 ppm - 700 ppm	Изнад 700 ppm
O ₂	19.5 % - 23.5%	/	Испод 19.5% и изнад 23.5%	/
DGE	Испод 10 %	10%	20%	Изнад 20%

Специфичности Блока Прерада:

- Лични сигурносни катанац зелене боје за запослене који ће бити Руководиоци радова током извођења високоризичних радних активности за које је прописана примена ЛОТО процедуре. Руководилац радова мора поседовати само један зелени катанац. Катанац мора имати само један кључ. Тело од зелене термопластике, ушице 38 mm од метала, катанац мора бити обележен налепницом са подацима „име, презиме, име фирме и број телефона“.
- Сигурносни катанци зелене боје за HSE лица - HSE лице може поседовати више од једног зеленог катанца. Обавеза постављања сигурносног катанца зелене боје од стране HSE лица обавезно је у случају обављања радова у затвореном простору. Сваки катанац мора имати само један свој кључ. Тело катанца мора бити од зелене термопластике, ушице 38 mm од метала, катанци морају бити обележени налепницом са подацима „редни број катанца, „HSE“, име, презиме, име фирме и број телефона“.
- За радове на постројењу за стриповање киселе воде, C-5900 свака група Извођача мора имати минимум један персонални/преносни детектор гасова у току извођења радова за детекцију присуства озона (Табела 2):

Табела 2:

GAS	LOW	HIGH	TWA	STEL
O ₃	0,1 ppm	0,2 ppm	0,1 ppm	0,2 ppm

TWA - *Time Weighted Average* – Гранична вредност изложености на радном месту која представља просечну концентрацију опасне хемијске материје на радном месту за коју се сматра да није штетна по здравље запосленог за 8 сати дневно.

STEL - *Short-Term Exposure Limit* – Краткотрајна гранична вредност изложености на радном месту представља ону концентрацију опане хемијски материје којој је запослени може бити изложен без опасности по оштећење здравља у трајању од највише 15 минута.

- За радове на Claus постројењима C-2450 и C-4450 сваки запослени Извођача мора имати свој лични персонални детектор гасова у току извођења радова за детекцију присуства водоник-сулфида (Табела 3):

Табела 3:

GAS	LOW	HIGH	TWA	STEL
H ₂ S	2,1 ppm	5 ppm	5 ppm	10 ppm

Сва документација коју поседује Извођач, доставља се у папирној форми на увид Лицу за HSE Блока Прерада у складу са Законом о заштити података о личности ("Сл. гласник РС", бр. 87/2018).

Извођач је у обавези да одржава зону радова у чистом и безбедном стању.

4.2 Обавезе HSE лица Извођача:

Обавезе HSE лица:

- HSE лица Извођача морају бити оспособљени за употребу детектора гаса, који морају бити калибрисани;
- Спровођење алко-тестирања запослених на свим локацијама где се врше радне активности;
- Обезбеди спровођење оперативних (радних) састанака (TOOLBOX) непосредно пре почетка радова на локацији Наручиоца између одговорних лица Наручиоца и одговорног лица Извршиоца са циљем квалитетнијег препознавања ризика приликом извођења радова и примене мера безбедности
- Мониторинг и контрола прописаних превентивних мера;
- Контрола извођења радова на радилишту на месту извођења радова који су у току подразумева стално присуство HSE лица Извођача на месту извођења радова који су у току;
- Да свакодневно прати, контролише и извештава организациони део/Наручиоца о примени мера. Постоји могућност измене ове обавезе, али на уводном радном састанку, или током оперативних радних састанака за безбедност и здравље у складу са организацијом послова безбедности и здравља на раду
- Преглед опреме за заштиту дисајних органа (маске, филтери у прописаном року произвођача);
- Пријављивање свих небезбедних активности, свих HSE догађаја - инцидената, догађаја са последицом, потенцијалних и замало избегнутих догађаја!
- Контрола стручних налаза за сву опрему и стављање ван функције радних машина и алата уколико је стручни налаз истекао, контрола сертификата за руковооце радних машина;
- Контрола радова приликом подизања терета и обављања транспорта терета виљушкарима, ауто дизалицама и др;
- Присуство састанцима са представницима Инвеститора (лица за надзор, HSE лица и др.);
- Обавезно присуство на свим обукама на које буду позвани од стране организационих делова за HSE;
- Забрањује рад на радном месту или употребу средства за рад, у случају када утврди озбиљну, неизбежну и непосредну опасност по живот или здравље запосленог и обуставља рад на опреми за рад до отклањања уочених недостатака приликом прегледа и провере опреме за рад!!!
- У обавези је да заједно са Руководиоцем радова контролише и обезбеди да се место радова по завршетку посла преда Домаћину у стању у каквом је било пре извођења радова, свакодневно и нарочито на крају посла;
- Да контролише минималну употребу свеже воде и испуштање отпадне воде у околину
- За контролу и надзор да се током извођења радова не дешава испуштање и/или одлагање опасних и штетних материја директно на земљиште и посредно у подземне воде;
- За контролу и надзор рада опреме са што је могуће нижим нивоом вибрације и снагом звука;

- За коришћење опреме са што је могуће нижим нивоом вибрације и снагом звука, као и за ограничавање сати рада за одређену опрему или операције код које то није могуће

Специфичности Блока Прерада:

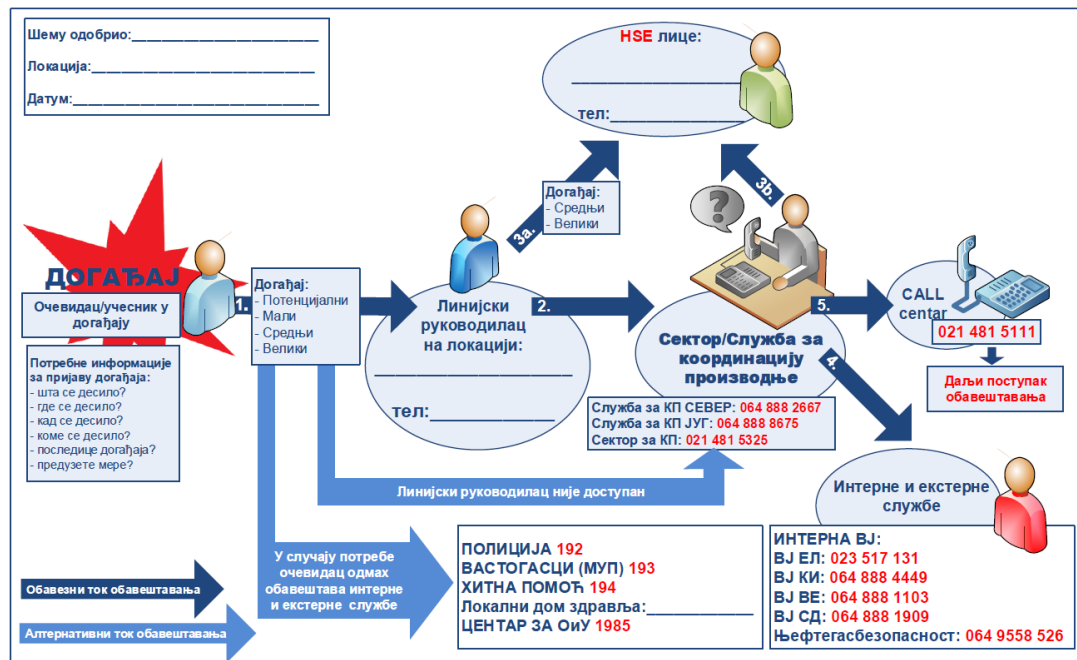
- Сваки Извођач мора да има ангажовано минимум једно лице за HSE на локацији где се изводе радови пуно радне време;
- Током извођења радова, уколико је Техничким задатком захтевано стално присуство HSE лица за БЗР а радови се изводе на више локација истовремено, обавеза Извођача јесте да за сва места радова обезбеди њихово стално присуство.
- Свакодневна контрола опреме и алата пре њеног изношења из локације где су Извођачи смештени на локацију извођења радова у Блоку Прерада (у даљет тексту Рафинерија нафте Панчево: РНП);
- Контрола примене и поштовања LOTO система у РНП;
- Одржавање СТОП САТ са запосленима на захтев Сектора за HSE Блока Прерада;
- Преглед испуњености захтева РНП што се тиче ЛЗО;
- Да изврши обележевање опреме са важећим Color code-ом и преглед опреме попуњавањем дефинисаних чек листа;
- Да се на уводном HSE састанку упозна са свим захтевима који у РНП морају да се поштују, као и обавезама које Извођач радова има при извођењу активности/ извођења радова, а чије заједничко непоштовање може имати негативан утицај на стање животне средине;
- Контрола и обезбеђење уредности радилишта, надзор спровођења свих прописаних мера за поступање са отпадом/опасним отпадом, у оквиру разврставања одмах на месту настанка, његовог сакупљања и транспорта на место привременог складиштења у РНП, укључујући и надзор над тим активностима;
 - Извођач радова у обавези је да разврстава опасан отпад од неопасног отпада / секундарних сировина одмах по њиховом генерисању, на месту извођења радова;
 - Извођач радова у обавези је да разврстава неопасан отпад од секундарних сировина одмах по њиховом генерисању, на месту извођења радова;
 - Генерисање и разбацивање било каквог комуналног отпада на локацији радова на постројењу строго забрањено и кажњиво, по завршетку дневних активности, џакове су дужни су да однесу у најближи контејнер за комунални отпад РНП. Сви Извођачи радова требају да обезбеде најлон џакове, које ће служити за дневно одлагање евентуално генерисаног комуналног отпада на месту извођења радова на територији БП РНП;
 - Нарочито је забрањено и кажњиво мешање неопасног отпада / секундарних сировина са комуналним и/или опасним отпадом;
- Да пре генерисања било ког опасног отпада поступање са истим одређује у координацији са својим Надзором радова / Домаћином постројења / Лицима за HSE / СЗЖС;
- Сав опасан отпад који је настао услед коришћења било које врсте опреме или потрошних средстава које је у РНП донео Извођач, (нпр. гориво, отпадна уља и акумулатори од

- одржавања опреме извођача...), Извођач је дужан да изнесе из РНП, путем Дозволе за уношење/изношење МТС трећих лица и збрине на законом прихватљив начин о свом трошку;
- Сав амбалажни опасан отпад који је настао услед коришћења било које врсте опреме или потрошних средстава које је у РНП донео Извођач, (нпр. фарба или хемикалија се „уграђују“ а контаминирана или чиста амбалажа...), Извођач је дужан да изнесе из РНП, путем Дозволе за уношење/изношење МТС трећих лица и збрине на законом прихватљив начин о свом трошку;
 - Земљиште из ископа и отпадне воде контаминирани опасним материјама се третирају као опасан отпад и са њима се поступа у складу законима и прописима РС којима се регулише управљање отпадом.
 - Да обезбеди доставу списка хемикалија које ће се од стране Извођача користити у раду свом Надзору радова у РНП, он то доставља Саветнику за хемикалије РНП који на крају дозвољава или не њихову употребу;
 - Да по потреби буде у контакту и координацији са једино одговорним лицем (ЈОЛ- ом) и лицем за технички надзор, лицима за HSE РНП у вези са свим прописаним мерама приликом радова при којим се могу емитовати гасови непријатног мириса;

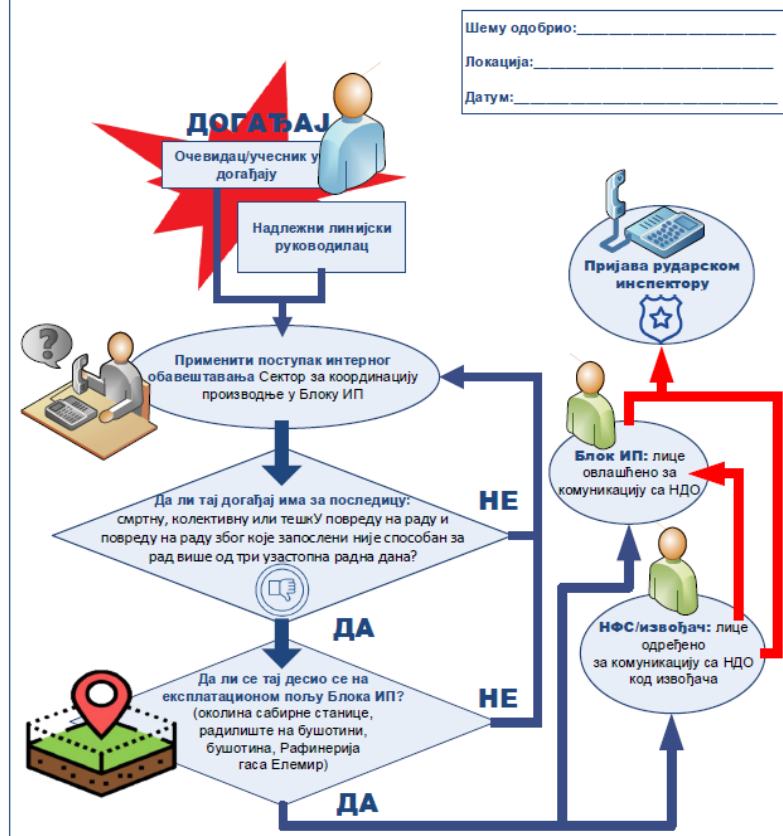
Специфичности Блока Истраживање и производња:

У случају HSE догађаја извођача на оперативној локацији Блока Истраживање и производња, извођач је обавезан спровести поступак обавештавања представника наручиоца и осталих интерних и екстерних структура и надлежних органа у складу са упрошћеним шемама обавештавања. Наведене шеме приложене у наставку, извођач обавезан је попунити (контактима сопствених запослених одговорних за реализацију активности), са њима упознати своје запослене и истаћи их на локацијама рада.

Упрошћена шема обавештавања у Блоку ИП

Упрошћена шема пријаве догађаја рударском инспектору у Блоку „Истраживање и производња“

4.3 Високо ризичне радне активности (ВРА)

Високо ризичне радне активности (ВРА) су активности које представљају потенцијалну претњу, односно настанак опасности које могу довести до непосредних негативних последица по здравље и безбедност запослених (вишеструке повреде на раду, повреде на раду са смртним исходом, инвалидност, оштећење опреме за рад, загађење животне средине и др.)

Категорије ВРА на локацијама Наручиоца:

Категорија ВРА	Опис
Рад у простору са потенцијално експлозивним атмосферама и/или токсичним гасовима	Извођење радних активности у зонама у којима постоји опасност од појаве: - смеше ваздуха и запаљивих/експлозивних материја односно запаљивих/експлозивних атмосфера (зоне које су класификоване као Ех зоне) у облику гасова, паре, магле или прашине, и/или токсичних гасова који могу имати штетан утицај на организам човека.
Рад на висини	Извођење радних активности (укључујући и пењање/силажење) на висини 1.80 метара и више од подлоге при чему радни простор није заштићен од пада са висине, укључујући извођење радова: - на покретним радним платформама и радним скелама; - из мобилних подизних радних платформи; - са мердевина и пењалица (укључујући и пењање/силажење); - на возилима (на ауто/вагон цистерни, на приколици камиона...); - на крововима; - приликом коришћења и употребе опреме за рад намењене за привремене радове на висини за приступ објектима; - на пловилима; - на телекомуникационим, електричним и електроенергетским стубовима; - на индустријским димњацима; - у близини ископа или других отвора; - као и сваки други рад који запослени обавља на висини 1.80 метра и више од чврсте подлоге при чему радни простор није заштићен од пада са висине.
Рад у скученом простору	Извођење радних активности: - у затвореном простору; - у ограниченом или опасном простору: рад између два или више фиксираних делова опреме, између покретних делова опреме или возила и сл. Рад у затвореном простору подразумева улазак и обављање радних активности у простору који није предвиђен и намењен као место рада и/или боравка запослених, налази се под атмосферским притиском и који има један улаз и /или отежан улаз и евакуацију (бунари, шахте, резервоари, посуде, судови и опрема, инсталације, ископи дубљи од 2 метра и др.)
Рад са опасним хемијским материјама	Извођење радних активности са хемијским материјама: - које испуњавају критеријуме за класификацију као опасне у било коју класу физичке опасности и/или опасности по здравље, у складу са прописом којим се уређује класификација, паковање, обележавање и оглашавање хемикалије и одређеног производа, - које, иако нису класификоване као опасне према критеријумима за класификацију и обележавање, због својих физичко-хемијских, хемијских или токсиколошких својстава и начина на који се користе или су присутне на радном месту, могу представљати ризик за безбедност и здравље запослених,

	- за које је утврђена гранична вредност изложености на радном месту, у складу са Правилником о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању хемијским материјама.
Механизовано подизање и премештање терета	Извођење следећих механизованих манипулација теретом: - преношење терета изнад друге опреме и инсталација; - употреба две или више дизалица истовремено за подизање истог терета (симултана операција); - у случају преклапања манипулативног простора 2 дизалице; - у непосредној близини проводника ниско/средње и високонапонских мрежа; - у непосредној близини ископа/канала/воде/јаме; - уколико је терет категорисан као опасан терет; - ако је непозната тежина терета; - ако нису дефинисана места качења терета; - ако је ограничен простор за дизање; - у Блоку Прерада, уколико тежина терета премашује 2t.
Рад у дубини (копање/ископавање)	Извођење радних активности: - при и унутар ископа дубљих од 1 метра или насипа виших од 1 метра, односно обављање активности копања, ископавања, бушења, затрпавања у/на ископима, рововима, јамама, каналима и другим отворима у земљишту дубине преко 1 метра; - копања, ископавања и бушења земљишта дубља од 30см, уколико постоји могућност да се испод површине тла налазе енергетске, комуникационе или друге инсталације; - копања/ископавања/бушења/затрпавања земљишта ако се користи грађевинска механизација (изузев израде бушотине на основу Упрошћеног рударског пројекта).
Рад у зонама у којима је присутна озбиљна, непосредна и неизбежна опасност	Извођење радних активности у случају ванредног техничко–технолошког догађаја, као што је: неконтролисано цурење флуида, присуство опасних хемијских и запаљивих материја у ваздуху, пожар и др, а у циљу успостављања нормалног стања. У случају појаве озбиљне, непосредне и неизбежне опасности, извршиоци радова којима ниси прописане мере за рад у зонама у којима је присутна озбиљна, непосредна и неизбежна опасност морају прекинути обављање својих редовних радних активности и евакуисати се на безбедно место.
Рад у енергетском објекту	Извођење радних активности: - у високонапонским постројењима која су у власништву Наручиоца; - у близини водова под високим напоном; - на инсталацијама и опреми под високом и ниским напоном. Подразумева радове на одржавању и реконструкцији електричних постројења и објеката. Не укључује активности опслуживања постројења, односно надзор, манипулације, подешавања и визуелне прегледе објеката (у складу са Правилником о општим мерама заштите на раду од опасног дејства електричне струје у објектима намењеним за рад, радним просторијама и на радилиштима).
Топли послови	Извођење следећих радних активности ван сталних места заваривања: - заваривање при којем се користи висока температура; - сечење које производи високу температуру, односно масивно варничење; - брушење који производе високу температуру односно масивно варничење; - лемљење; употребе отвореног пламена (лет-лампе и сл).

Пре почетка извођења радне активности на локацији Наручиоца, одговорно лице Извођача радова израђује Анализу безбедности посла – Извођач радова (у даљем тексту: Анализа безбедности посла), у којој идентификује да ли планирана радна активност обухвата извођење ВРА и идентификује и дефинише мере БЗР за остале идентификоване опасности/ризике.

Одговорно лице Извођача радова може израдити једну Анализу безбедности посла за читав период трајања радне активности, уколико се не мењају услови (опасности, ризици и прописане мере БЗР) приликом обављања те активности.

Уместо Анализе безбедности посла, Извођач радова може израдити Упутство за безбедан рад (УБР) за радну активност, уколико су мере дефинисане УБР-ом у складу са захтевима Наручиоца, што се потврђује и дефинише у Плану HSE активности, на Уводном радном састанку, од стране представника Наручиоца и представника Извођача радова.

Одговорно лице Извођача радова израђује Анализу безбедности посла / УБР у 2 примерка (један примерак задржава Извођач радова, други примерак Извођач радова предаје Домаћину локације).

Уколико су у Анализи безбедности посла, као ВРА идентификовани:

- хладни послови (рад на висини, рад у простору са потенцијално експлозивним атмосферама, рад у скученом простору, рад у дубини, механизовано подизање и пренос терета, рад са опасним хемијским материјама и рад у зонама у којима је присутна озбиљна, непосредна и неизбежна опасност) - пре почетка радова, одговорно лице Извођача радова мора да изради и Провери примене мера БЗР приликом извођења хладних послова – део 1: Извођач радова
- радови у енергетском објекту - пре почетка радова, одговорно лице Извођача радова мора да изради и Провери примене мера БЗР за радове у енергетском објекту – део 1: Извођач радова.
- топли послови - пре почетка радова Извођач радова мора да попуни Захтев за издавање Дозволе за рад за извођење топлих послова.

На Уводном радном састанку, представник Извођача радова, у Плану HSE активности, дефинише одговорна лица за израду Анализе безбедности посла, Провере примене мера БЗР приликом извођења хладних послова – део 1: Извођач радова, Провере примене мера БЗР за радове у енергетском објекту – део 1: Извођач радова, Руководиоце радова, Лица за HSE и друга одговорна лица приликом извођења ВРА Извођача радова.

Руководилац радова и одговорно лице за израду Анализе безбедности посла, провере примене мера БЗР приликом извођења хладних послова – део 1: Извођач радова / Провере примене мера БЗР за радове у енергетском објекту – део 1: Извођач радова, могу бити исто лице.

У случајевима када једну радну активност обављају запослени ЗД заједно са другим компанијама које су њихови подизвођачи радова, одговорно лице ЗД у Анализи безбедности посла / Провери примене мера БЗР приликом извођења хладних послова – део 1: Извођач радова / Провери примене мера БЗР за радове у енергетском објекту – део 1: Извођач радова, за Руководиоца радова Извођача именује запосленог ЗД.

Одговорно лице Извођача радова за израду Провере примене мера БЗР приликом извођења хладних послова – део 1: Извођач радова / Провере примене мера БЗР за радове у енергетском објекту – део 1 Извођач радова (у даљем тексту: Провера примене мера БЗР), попуњава све тражене информације, дефинише планирани период обављања ВРА (максимално 1 радна смена / 12 сати), означава ВРА, дефинише одговорна лица Извођача радова (Руководилац радова Извођача, Лице у приправности, Лице за мониторинг атмосфере, Лице за HSE) и прописује мере БЗР које извршиоци радова Извођача морају примењивати пре, током и након извођења идентификованих ВРА.

Одговорно лице Извођача радова израђује Провери примене мера БЗР у 2 примерка (један примерак предаје Домаћину локације, други примерак чува на месту извођења радне активности)

Одговорно лице Извођача радова такође мора да изради и План спашавања, уколико је планирано извођење следећих ВРА: рад на висини, рад у затвореном простору или рад у ископима дубљим од 1 метра. Уколико је потребно, одговорно лице Извођача радова консултује представника Ватрогасне јединице / Лице за HSE НИС ад /Домаћина на локацији.

План спашавања подразумева планирање и дефинисање поступка реаговања и потребне опреме у случају повреде или погоршања здравља извршилаца радова приликом извођења дефинисаних ВРА - нпр. шта је потребно урадити у случају пада са висине, односно активирања опреме за заштиту од пада како би се извршилац радова спустио са висине, или у случају заробљавања / затрпавања запосленог у ископу, или губљења свести у затвореном простору.

Пре почетка извођења радова, Руководилац радова Извођача предаје одговорном лицу на локацији Наручиоца (у даљем тексту: именовани Потписник) израђену и потписану Анализу безбедности посла, Проверу примене мера БЗР, као и План спашавања за дефинисане ВРА.

Именовани Потписник врши проверу да ли је Извођач радова израдио Анализу безбедности посла и Проверу примене мера БЗР – део 1: Извођач радова у складу са захтевима Наручиоца, као и да ли је Извођач радова израдио План спашавања за дефинисане ВРА.

Именовани Потписник може да захтева корекцију/допуну дефинисаних мера БЗР уколико оне нису дефинисане у складу са захтевима Наручиоца. Корекцију/допуну мера врши Руководилац радова Извођача.

Напомене везано за израђену Анализу безбедности посла именовани Потписник уноси у делу: Напомене – Локација и потписује Анализу безбедности посла – Извођач радова.

Именовани Потписник у Провери примене мера БЗР - део 2: Локација, идентификује мере БЗР којима се Извођачу радова обезбеђују безбедни услови рада, а за чију реализацију су одговорни запослени Наручиоца на локацији (нпр. припрема опреме за безбедно извођење радова, координација приликом извођења симултаних активности различитих група Извођача на локацији и др.)

Додатне напомене везано за израђену Проверу примене мера БЗР именовани Потписник уноси у делу 3 Напомене/Опсервације.

Именовани Потписник и Руководилац радова Извођача потписују Проверу примене мера БЗР у делу 3: Проверу извршили – Пре почетка радова, уз навођење датума и времена потписивања. Руководилац радова Извођача се својим потписом обавезује на примену и контролу примене прописаних мера БЗР током извођења дефинисане радне активности извршилаца радова Извођача. Руководилац радова Извођача упознаје извршиоце радова Извођача са мерама БЗР дефинисаним у Анализи безбедности посла, Провери примене мера БЗР, као и израђеним Планом спашавања за дефинисане ВРА.

Извршиоци радова Извођача потписују Списак извршилаца радова Извођача, чиме потврђују да су упознати са дефинисаним мерама БЗР и психофизички спремни за рад и обавезују се на њихову примену током извођења ВРА на локацијама Наручиоца.

Пре почетка радова, Руководилац Извођача радова обавештава именованог Потписника на локацији да су извршиоци Извођача радова применили све дефинисане мере БЗР.

Именовани Потписник (или запослени Наручиоца којег он одреди) пре почетка извођења радова мора да се непосредно на месту извођења радова увери:

- да је Извођач радова применио мере БЗР дефинисане у Анализи безбедности посла, Провери примене мера БЗР – део 1: Извођач радова и Плану спашавања;
- да су реализоване мере у Провери примене мера БЗР - део 2: Локација;
- да су извршиоци радова Извођача потписали Списак извршилаца радова Извођача.

Након извршене провере и потврде примене мера БЗР, именовани Потписник (или запослени Наручиоца којег он одреди) се потписује и уноси датум и време провере у Провери примене мера БЗР у делу 3: Проверу извршили/Пре почетка радова/Мере БЗР на месту извођења радова проверио. Након тога извршиоци радова Извођача могу почети са извођењем радова.

У случају да прописане мере БЗР нису испуњене, именовани Потписник (или запослени Наручиоца којег он одреди) не сме одобрити почетак извођења радова до реализације прописаних мера.

Именовани Потписник задржава један примерак потписане Анализе безбедности посла, Провере примене мера БЗР, Плана спашавања и Списка извршилаца радова Извођача за дефинисане ВРА. Други примерак докумената Руководилац радова Извођача чува на месту непосредног извођења активности све време током трајања радова.

Извршиоци радова Извођача морају да примењују мере дефинисане у Анализи безбедности посла, Провери примене мера БЗР и Плану спашавања током извођења ВРА на локацијама Наручиоца.

Руководилац радова Извођача мора бити присутан на месту обављања радне активности све време током вршења радова.

Руководилац радова Извођача мора да контролише примену мера БЗР дефинисаних у Анализи безбедности посла, Провери примене мера БЗР и Плану спашавања и да заустави активности у случају непоштовања дефинисаних мера.

Уколико током извођења радне активности дође до промене извршилаца радова Извођача, Руководилац радова Извођача пре почетка рада мора да упозна нове извршиоце радова са мерама БЗР дефинисаним у Анализи безбедности посла, Провери примене мера БЗР и Плану спашавања. Након тога, нови извршиоци активности Извођача потписују Списак извршилаца Извођача радова и уносе датум и време потписивања – на оба примерка Списка.

Извршиоци радова Извођача који се не налазе на Списку извршилаца радова не смеју обављати радове на локацијама Друштава.

Ако извршилац радова Извођача приликом извођења радова не може испоштовати дефинисане захтеве и мере БЗР или је дошло до промене услова рада, извршилац радова Извођача не сме да започне/настави са реализацијом предметне активности и мора одмах да обавести Руководиоца радова Извођача, који обавештава именованог Потписника на локацији, како би се дефинисане мере БЗР преиспитале и дефинисале нове, уколико је потребно.

Промена услова подразумева појаву нових опасности и штетности које утичу прописане мере БЗР, као што су: промена начина на који се активност врши, промена или увођење нових алата и опреме, појава високих температура или притисака, присуство других извршилаца радова чија активност може утицати на извршиоце Извођача радова и др.

Уколико је потребно дефинисати нове мере БЗР, израђују се нова Анализа безбедности посла и Провера примене мера БЗР.

Уколико Извођач радова радну активност не може да заврши у дефинисаном периоду од једног радног дана (једна радна смена/максимално 12 сати), Руководилац радова Извођача и именовани Потписник (или запослени Наручиоца којег он одреди) по завршетку посла тог радног дана морају да изврше преглед места рада и увере се да је место извођења радова остављено у уредном и безбедном стању.

Након извршене провере, именовани Потписник (или запослени Наручиоца којег он одреди) и Руководилац радова Извођача потписују дневно затварање радова на шаблону Продужење Провере примене мера БЗР приликом извођења ВРА Извођача радова 8 у даљем тексту: Продужење провере примене мера БЗР) и уносе датум и време потписивања. Шаблон Продужење Провере примене мера БЗР се израђује у 2 примерка – један примерак задржава именовани Потписник, други примерак Извођач радова чува на месту извођења радова заједно са осталом документацијом.

Пре почетка рада следећег дана, Руководилац радова Извођача упознаје извршиоце радова Извођача са мерама БЗР дефинисаним у Анализи безбедности посла и Провери примене мера БЗР. Извршиоци радова Извођача потписују Списак извршилаца радова Извођача и уносе датум потписивања – на оба примерка Списка.

Након тога, именовани Потписник (или запослени Наручиоца којег он одреди) и Руководилац радова Извођача морају да провере испуњеност мера БЗР прописаних Анализи безбедности посла, Провери примене мера БЗР и Плану спашавања, као и да ли су извршиоци радова Извођача потписали Списак извршилаца радова Извођача.

Након извршене провере, именовани Потписник (или запослени Наручиоца којег он одреди) и Руководилац радова Извођача потписују Продужење Провере примене мера БЗР за тај радни дан (радну смену/12 сати).

Продужење Провере примене мера БЗР се може потписати само уколико није дошло до промене услова и мера БЗР дефинисаних у потписаној Анализи безбедности посла, Провери примене мера БЗР и Плану спашавања.

Промена услова подразумева промену идентификованих опасности/ризика/дефинисаних мера БЗР, односно промену начина на који се активност врши, промену алата и опреме која се користи, промене на локацији на којој се врше радови (нпр. присуство других група извођача/опреме који могу утицати на вршење активности), промену материјала који се користи, промену временских услова и др.

Потписано Продужење Провере примене мера БЗР престаје да важи и именовани Потписник (или запослени којег он одреди) и Руководилац радова Извођача морају да га затворе у случају:

- завршетка радова;
- истека важења Продужења Провере примене мера БЗР (максимум 12 сати);
- промене услова рада који су постојали приликом израде Анализе безбедности посла, Провере примене мера БЗР, Плану спашавања, односно потписивања Продужења Провере примене мера БЗР.

По коначном завршетку радова, односно престанку важења Продужење Провере примене мера БЗР, именовани Потписник (или запослени којег он одреди) и Руководилац радова Извођача, проверавају да ли су сви извршиоци радова напустили место извођења радова, да ли је уклоњена опрема за рад и алат, да ли су системи заштите у исправном и функционалном стању, да ли је опрема за изоловање и закључавање уклоњена ако је коришћена, да ли је радни простор доведен у чисто, уредно и безбедно стање, као и да ли извршени радови нису створили потенцијалну опасност за избијање пожара.

Након извршене провере, именовани Потписник (или запослени којег он одреди) и Руководилац радова Извођача потписују Проверу примене мера БЗР у делу 3: Проверу извршили/Након завршетка радова и уносе датум и време потписивања.

Извођење ВРА без провере примене мера БЗР од стране именованог Потписника на локацији

- Уколико се ВРА Извођача радова обавља свакодневно или периодично у истим условима и без промене дефинисаних мера БЗР, Извођач радова може да поступа у складу са израђеним УБР /Анализом безбедности посла за дату активност, без израде Провере примене мера БЗР.

У том случају, на Уводном радном састанку, представници Наручиоца и Извођача радова, у Плану HSE активности дефинишу УБР/ Анализу безбедности посла које извршиоци радова Извођача морају да примењују током извођења дефинисаних радних активности. Руководилац радова Извођача мора да упозна извршиоце радова Извођача са мерама БЗР дефинисаним у УБР/ Анализи безбедности посла.

Уколико током извођења ВРА дође до промене услова у односу на идентификоване опасности/ризике и дефинисане мере БЗР у УБР/ Анализи безбедности посла, Извођач радова мора да изради нову Анализу безбедности посла и Проверу примене мера БЗР.

- На локацијама које су Уговором (до завршетка уговорних радњи) предате Извођачу радова (укључујући и ЗД), као и у случају када се радови на енергетском објекту изводе на локацијама Наручиоца на којима не постоје запослени Наручиоца електротехничке струке, извођење радова од стране Извођача, без обавезе провере примене мера БЗР од стране именованог Потписника на локацији може да буде дефинисано у Уговору/HSE Споразуму ако су испуњени сви следећи услови:
 - ако се тиме не стварају ризици по Извођача и/или Наручиоца од настанака HSE догађаја услед непознавања локације Наручиоца;
 - ако Извођач радова има успостављен систем Дозвола за рад и контроле примене мера приликом извођења ВРА својих подизвођача радова, који задовољава захтеве Наручиоца.

Наведени услови се потврђују од стране представника Наручиоца и Извођача радова на Уводном радном састанку у Плану HSE активности.

4.4 Топли послови

Уколико су у Анализи безбедности посла као ВРА идентификовани топли послови, пре почетка извођења радова, Руководилац радова Извођача мора прибавити потписану Дозволу за рад за извођење топлих послова од стране одговорног лица Наручиоца (у даљем тексту: Издавалац ДЗР). ДЗР се израђује у 2 примерка (један примерак задржава Издавалац ДЗР, други примерак Извођач радова мора чувати на месту извођења радова све време док трају радови).

Пре започињања радова, Руководилац радова Извођача у ДЗР за извођење топлих послова, попуњава први део „Захтев за издавање ДЗР“, где јасно дефинише све потребне елементе.

Руководилац радова дефинише планирано време извођења радова, што максимално може бити један радна смена (12 сати).

Руководилац радова Извођача предаје попуњен и потписан Захтев за издавање ДЗР Издаваоцу ДЗР на локацији.

Издавалац ДЗР, у консултацији са Руководиоцем радова, проверава да ли је правилно попуњен Захтев за издавање ДЗР.

На основу израђене Анализе безбедности посла, увида у услове на терену и података из „Захтева за издавање ДЗР“, Издавалац ДЗР прописује мере БЗР које је потребно применити пре почетка, током обављања и након завршетка радне активности.

Након тога, Издавалац ДЗР комуницира Руководиоцу радова Извођача мере прописане у ДЗР.

Руководилац радова потписује ДЗР, чиме потврђује да прихвата мере дефинисане у ДЗР и обавезује се на њихову примену и контролу примене током извођења радне активности.

Руководилац радова Извођача мора да упозна извршиоце радова Извођача са мерама контроле ризика дефинисаним у Анализи безбедности посла и ДЗР за извођење топлих послова. Извршиоци радова након тога потписују Списак извршилаца радова Извођача, чиме потврђују да су упознати са мерама контроле ризика, као и да су психофизички спремни и способни за рад.

Пре почетка извођења топлих послова, одговорно лице Наручиоца (Издавалац ДЗР / Давалац коначног одобрења) врши проверу да ли су све мере које су прописане у ДЗР за извођење топлих послова примењене на терену, да ли су обезбеђени потписи свих одговорних лица и потписан Списак извршилаца радова Извођача, непосредно на месту извођења активности.

Након извршене провере примене дефинисаних мера у ДЗР за извођење топлих послова, Издавалац ДЗР / Давалац коначног одобрења потписује ДЗР за извођење топлих послова и уноси датум и време давања коначног одобрења, након чега извршиоци радова могу да почну са извршењем радова.

У случају да горе наведени услови нису испуњени, Издавалац ДЗР / Давалац коначног одобрења не сме одобрити почетак радова до реализације услова који су прописани у ДЗР за извођење топлих послова.

Руководилац радова Извођача чува један примерак Анализе безбедности посла, издате ДЗР за извођење топлих послова и Списак извршилаца радова на месту непосредног извођења радне активности све време током трајања радова за које је ДЗР издата. Други примерак докумената чува Издавалац ДЗР.

Током извођења радова извршиоци радова морају да примењују мере дефинисане у издатој ДЗР за извођење топлих послова и Анализи безбедности посла.

Руководилац радова Извођача контролише безбедно обављање топлих послова, односно контролише примену дефинисаних мера од стране извршилаца радова.

Руководилац радова Извођача мора бити присутан на месту обављања активности све време током вршења топлих послова.

Уколико током периода за који је ДЗР издата дође до промене извршилаца активности, Руководилац радова извођача пре почетка рада мора да упозна нове извршиоце активности са издатом ДЗР за извођење топлих послова и Анализом безбедности посла. Након тога, нови извршиоци активности потписују Списак извршилаца радова Извођача (оба примерка), чиме потврђују да су упознати са дефинисаним мерама и психофизички спремни за рад. Извршилац активности не сме да започине радне активности уколико није упознат са издатом ДЗР и Анализом безбедности посла.

Ако Извршилац радова приликом извођења радова не може испоштовати захтеве дефинисане у Анализи безбедности посла/ ДЗР за извођење топлих послова или је дошло до промене услова рада који су постојали приликом издавања ДЗР, извршилац радова не сме да започне/настави са реализацијом предметне активности и мора одмах да обавести Руководиоца радова Извођача, који обавештава Издаваоца ДЗР, како би се иста могла преиспитати и издати нова уколико је потребно. Уколико је потребно да се изда нова ДЗР, претходну издату ДЗР је потребно закључити.

Уколико је потребно да се издата ДЗР за извођење топлих послова продужи на период дужи од једног радног дана (једна радна смена/максимално 12 сати), Издавалац ДЗР / Давалац коначног одобрења и Руководилац радова Извођача, по завршетку посла тог радног дана морају да изврше преглед места рада и увере се да је радна локација остављена у уредном и безбедном стању.

Након извршене провере, Издавалац ДЗР/Давалац коначног одобрења и Руководилац радова Извођача потписују дневно закључење ДЗР на шаблону Продужење ДЗР.

ДЗР се може продужити само уколико није дошло до промене услова који су постојали приликом издавања ДЗР. Промена услова у односу на издату ДЗР подразумева појаву нових опасности и штетности које утичу на мере безбедности које су прописане у издатој ДЗР, као што су: промена начина на који се активност врши, промена или увођење нових алата и опреме, појава запањивих материја, високих температура или притисака, присуство других извршилаца радова и др.

Издавалац ДЗР / Давалац коначног одобрења и Руководилац радова Извођача пре почетка радне смене и продужења ДЗР морају да провере испуњеност услова прописаних у Анализи безбедности посла и ДЗР за извођење топлих послова.

Тек након извршене провере и уколико су сви прописани услови и мере испуњени, Издавалац ДЗР / Давалац коначног одобрења продужава ДЗР за тај радни дан потписивањем на шаблону Продужење ДЗР.

У случају продужења ДЗР, пре почетка рада сваког радног дана, Руководилац радова Извођача мора да одржи кратак оперативни HSE састанак са извршиоцима радова и да им искомунуира мере прописане у Анализи безбедности посла - Извођач радова и ДЗР за извођење топлих послова. Извршиоци радова Извођача се пре почетка рада сваког дана потписују на шаблону Списак извршилаца радова Извођача и уносе датум за тај дан (оба примерка Списка).

ДЗР престаје да важи и мора се закључити у случају:

–завршетка радова;

–истека важења ДЗР;

–промене услова рада који су постојали приликом издавања ДЗР и потребе издавања нове ДЗР.

Рад на реализацији активности за чије је спровођење издата ДЗР се не сме наставити уколико је престало важење ДЗР.

Пре закључивања ДЗР, Издавалац ДЗР / Давалац коначног одобрења и Руководилац радова Извођача морају да провере да ли су сви извршиоци радова Извођача напустили место извођења радова, да ли је уклоњена опрема за рад и алат, да ли су системи заштите у исправном и функционалном стању, да ли је опрема за изоловање и закључавање уклоњена ако је коришћена, да ли је радни простор доведен у чисто, уредно и безбедно стање, као и да ли извршени радови нису створили потенцијалну опасност за избијање пожара.

Након извршене провере, Издавалац ДЗР / Давалац коначног одобрења и Руководилац радова Извођача закључују ДЗР.

Уколико је издата ДЗР продужавана на шаблону Продужење ДЗР, финално закључење ДЗР, након завршетка посла Издавалац ДЗР / Давалац коначног одобрења и Руководилац радова Извођача врше у издатој ДЗР за извођење топлих послова, у делу Закључење ДЗР.

Заштитна средства и опрема коју мора Извођач да поседује за извођење Топлих послова:

- Минимални захтев: Апарате за гашење почетног пожара (1 ком. Тип: S-9 / S-6 у власништву Извођача на месту извођења радова и Уверење о исправности апарата за гашење пожара, не старије од 6 месеци); у зависности од реализације активности и ватрогасно црево тип Б Ø 75 mm за квашење простора са ватрогасном млазницом тип Б Ø 75 mm (по м);
- Негорива платна, за заштиту од ширења интензивног варничења приликом извођења топлих послова;
- Свака група извођача, тј сви који изводе радове у којима се може очекивати присуство запањивих и токсичних гасова, треба да имају персонални детектор гаса, односно мора имати минимум један персонални детектор гасова у току извођења радова на постројењу са следећим техничким карактеристима и врстама сензора у складу са Табелом 1;
- Носачи за ел. инсталације преко пешачких прелаза и саобраћајница;
- Сви радници који учествују у извођењу топлих радова морају бити:
 - Стручно оспособљени за топле радове

- Оспособљени за безбедан и здрав рад за извођење топлих послова
- Здравствено способни (лекарско уверење не старије од годину дана);
- Радници који обављају топле послове морају поседовати:
 - Заштитно радно одело
 - Заштитне ципеле
 - Заштита руку
 - Заштита органа за дисање
 - Шлем и заштитне наочаре
 - Остала лична заштитна опрема по потреби у складу са радним активностима и процењеним ризицима

4.5 Рад на висини

Рад на висини јесте сваки рад (укључујући и пењање/силажење) који извршилац радова обавља на висини 1.80 метара и више од чврсте подлоге при чему радни простор није заштићен од пада са висине, а врши се на растојању мањем од 2 метра од неограђених ивица простора на којем се изводе радови, укључујући и случајеве када је постављена заштитна ограда, али је висина заштитне ограде испод 1 метра.

Рад на висини обухвата следеће радове на незаштићеној висини:

- на покретним радним платформама и радним скелама;
- из мобилних подизних радних платформи и корпа (корпе камиона са хидрауличном руком, маказасте подизне платформе, подизне платформе са уграђеном корпом...)
- са мердевина, пењалица, мердевина са леђобраном;
- на возилима (ауто/вагон цистерне, приколице камиона);
- на одржавању инсталација у индустријским објектима;
- на крововима;
- приликом коришћења и употребе опреме за рад намењене за привремене радове на висини за приступ објектима (нпр. спољним деловима зграда, одржавању спољних фасада на објектима, раду на крову и сл.);
- на пловилу;
- на телекомуникационим, електричним и електроенергетским стубовима;
- на индустријским димњацима;
- у близини ископа или других отвора (изузев извршиоца радова који се налазе поред улаза у затворени простор (ревизионо окно шахте/резервоара/ коморе и др. процесне опреме), уколико је на улазу у затворен простор постављен преносиви треножац/трипод);
- као и сваки други рад који запослени обавља на висини 1.8 метра и више од чврсте подлоге при чему радни простор није заштићен од пада са висине.

Током свих радова на висини (укључујући и пењање и силажење), Извођач радова на висини мора да користи одговарајућу опрему за заштиту приликом рада на висини.

Пре почетка извођења активности на висини, Извођач мора да дозволи својим запосленима рад на висини (у писаној форми) и обезбеди присуство руководиоца радова на месту извођења радова. Како би се радне активности на висини обављале на безбедан и здрав начин, приликом рада на висини, потребно је применити, као минимум, следеће мере и услове безбедности и здравља на раду:

- Извршиоци радова на висини морају бити обучени за безбедан и здрав рад на висини и за коришћење опреме за личну заштиту приликом рада на висини,
- Рад на висини могу обављати само извршиоци радова којима је приликом лекарског прегледа потврђена способност за рад на висини. Лекарско уверење издато од стране акредитованих установа медицине рада у Републици Србији не сме бити старије од 12 месеци.
- Рад на висини могу обављати само лица која нису уморна, неиспавана, психички растројена, под дејством лекова који имају утицај на психофизичке способности извршиоца радова, седативних средстава, алкохола или других опојних средстава .
- Извођач радова мора извршиоцима радова обезбедити исправну и адекватну опрему за заштиту приликом рада на висини
- Пре почетка рада на висини, извршилац радова врши визуелни преглед исправности ЛЗО, опреме и средстава које користи за рад на висини. У случају да уочи неку неисправност или оштећење (као што су видљиви трагови хабања, корозије, пукотине, нестабилност елемента конструкције, непостојање или оштећеност идентификационих ознака, запрљаност, истек рока употребе и др), извршилац радова не сме да започиње/наставља рад и неисправност пријављује руководиоцу радова,
- ЛЗО, опрему и средства која се користе приликом рада на висини извршилац радова не сме се користити за друге намене од оних за које су израђене или постављене,
- Приликом рада на висини обућа не сме бити прљава или клизава. Пертле на ципелама морају бити везане. Обућа мора чврсто да пријања уз ногу,

- Извршилац радова обезбеђује зону око места где се изводе радови на висини од приступа неовлашћених лица и опреме постављањем привремених сигналних ограда/баријера/трака, а на прилазима ради додатног упозорења може поставити ознаке упозорења и забране приступа.
- Извршилац радова мора да обезбеди алат, опрему, материјал од пада са висине,
- Извршилац радова носи заштитни појас са упртачима преко заштитне одеће у складу са упутством произвођача за употребу (елементи заштитног опасача са упртачима су правилно затегнути копчама, трака целом дужином пријања на заштитну одећу и није увијена),
- Уколико извршилац радова користи опрему за заштиту од пада са висине, конфигурација опреме/система мора да искључи могућност да извршилац радова додирне површину тла/платформе приликом евентуалног пада са висине, уз остављање 1 метра сигурносног размака који мора постојати у случају евентуалног пада између ногу запосленог и платформе/тла. Приликом дефинисања адекватне опреме за заштиту од пада са висине, извршилац рада мора у обзир узети висину на којој се изводе радови, дужину ужета у случају пада, истезање саме опреме за заштиту од пада и шок апсорбера, као и висину самог извршиоца радова и сигурносни размак. У обзир такође узети и могући ефекат клатна приликом пада, могућност удара у друге објекте приликом пада, присуство оштрих објеката и др,
- Уколико извршилац радова користи опрему за радно позиционирање и задржавање, конфигурација опреме/система мора да искључи могућност померања извршиоца радова ван граница радне позиције, односно да спречи могућност да извршилац радова уопште дође до ивице где постоји ризик од пада са висине,
- Опрема за личну заштиту приликом рада на висини чува се на сувом месту, далеко од извора топлоте, UV зрачења и опасних/агресивних хемикалија, а одржава и употребљава у складу са Упутством произвођача опреме,
- Опрема за личну заштиту приликом рада на висини израђена од текстилних влакана (нпр. опасач за радно позиционирање, потпуна телесна упрега) старија од 5 година од датума производње, не сме се користити (осим уколико се у Упутству произвођача не наводи другачије или се рок трајања производа не продужи на основу извршеног прегледа од стране произвођача опреме или овлашћеног лица),
- Опрема којој је истекао рок употребе (и сваки њен елемент) или која је оштећена и небезбедна за употребу мора бити искључена из употребе, обележена као неисправна и не сме користити,
- Приликом пењања/силажења/ преласка са једног на други ниво/промене позиције рада, као и приликом самог рада на висини, извршилац радова мора бити непрекидно обезбеђен од пада са висине, односно мора имати одговарајућу опрему за заштиту приликом рада на висини и бити закачен за анкер/сидриште,
- Уколико је потребно променити место/позицију рада и користити друго место сидришта/анкерисања, извршилац радова мора да користи двоструко уже за везивање на начин да је један крак ужета увек закачен за једно сидриште док се други преноси на следеће,
- Извршилац радова на висини мора бити чврсто ослоњен на сигурне оплонце/чврсту подлогу приликом промене позиције,
- Извршилац радова на висини (укључујући и пењање/ силажење) се увек када је то могуће везује за анкер/ сидриште изнад своје главе, уколико је везан заштитним појасем са упртачима и ужетом /увлачивом кочницом са или без шок апсорбера. Опрема за заштиту од пада се качи за леђни D прстен, који мора бити постављен тако да се налази у нивоу лопатица (осим када се извршилац радова причвршћује на вертикалну анкер линију или користи систем за позиционирање , у којем случају се везује за предњи D прстен/ бочне прстенове – у складу са Упутством произвођача опреме),
- Тачка везивања запосленог приликом пењања/силажења не сме да буде испод испод нивоа струка запосленог.
- Број запослених који су везани за анкерну линију/ тачку везивања не сме да преази број који је наведен у техничкој документацији/ дозволи за извођење уговорених радова
- Сидриште/анкер мора бити сигурно и проверено пре качења извршиоца радова на висини. Уколико је сидриште/анкер фабричке производње, сидриште мора имати одговарајуће атесте или бити испитано, у складу са препорукама произвођача опреме,
- Сидришта/анкери не смеју да имају оштећења/кварове (пукотине, ломове, деформације),

- Приликом рада из подизне мобилне платформе, извршилац радова качи опрему за заштиту приликом рада на висини за сидриште које је за то намењено на корпи,
- Забрањено је користити као тачку везивања: олуке, цевоводе са навојним спојевима, кабловске водове и носаче, заварене цеви пречника мањег од 5cm, куку крана механизма за подизање терета, односно сидришта која не могу поднети оптерећење у случају пада запосленог,
- Број извршилаца радова који су везани за једно сидриште/анкер не сме да прелази број који је наведен у упутству произвођача, односно техничкој документацији/стручном налазу о испитивању и прегледу. Само један извршилац радова може бити везан за тачку везивања/анкерну линију, уколико нема упутства произвођача којим се дефинише дозвољен број извршилаца радова који може да буде везан за једну тачку везивања/анкерну линију.
- Обавезно је консултовати Упутство произвођача везано за карактеристичне захтеве за поуздану тачку сидришта/анкерисања и употребу и чување опреме за заштиту приликом рада на висини,
- Извршилац радова не сме да оптерети помоћни ослонац додатним оптерећењем (материјал, алат), ако није сигуран да ослонац може да издржи додатно оптерећење.
- Извршилац радова не сме да се сагине до положаја лабилне равнотеже тела или лабилне равнотеже тела са предметом који држи у рукама или носи на себи,
- Уколико дође до активирања опреме за заштиту приликом рада на висини (индикатори пада имају видљиве трагове активирања), иста се више не сме употребљавати.
- Радови на висини се морају зауставити у случају да мере дефинисане Анализом безбедности посла и Провером примене мера БЗР нису испоштоване или је идентификована неисправност/оштећење неког од елемената система/опреме за безбедан рад на висини,
- Забрањена је свака модификација или исправка на опреми за приликом рада на висини. Поправке могу да спроводе искључиво стручна лица, овлашћена од стране произвођача или њихових заступника,
- Радови на висини се заустављају у случају да јачина ветра прелази 15 m/s, (13 m/s у Блоку истраживање и производња) као и у случају екстремних временских услова (олује, обилних киша и снежних падавина, залеђивања газиста и ограда и сл.).
- Средства колективне заштите на раду и помоћни ослонци и опрема која се користи за привремене радове на висини (радне скеле, радне платформе, заштитне ограде, подизне мобилне платформе, мердевине и др.) морају бити произведени, постављају се, користе и уклањају, према пројектно - техничкој документацији, односно у складу са важећим стандардима, техничким прописима, нормативима и мерама заштите на раду (Правилник о заштити на раду при извођењу грађевинских радова, Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу опреме за рад, Правилником о превентивним мерама за безбедан и здрав рад на радном месту).
- Подлога на коју су радна скела/покретна радна платформа/преносне мердевине и друга опрема за привремене радове на висини постављени мора бити равна, не сме бити клизава и мора да издржи оптерећење без деформација (не сме се померати, слегати, савијати). Елементи за ослањање морају бити стабилни и способни да пренесу силе од оптерећења са радног пода на подлогу.
- Радни под мора бити хоризонталан, обезбеђен од померања, без размака између елемента радног пода и не сме имати преко ослонца препуштене слободне крајеве.
- Уколико су газиста/радни подови прљави, масни или са наносима падавина, извршилац радова их пре употребе мора очистити.
- Скеле, платформе, мердевине и други помоћни ослонци који се користе приликом рада на висини не смеју да се померају док се извршиоци радова налазе на њима. Забрањено је транспортовање скеле више од 5 метара.
- Случајно покретање скеле и платформе на точковима мора се спречити одговарајућим уређајима
- Висина заштитне ограде од површине пода/подлоге до горње ивице ограде не сме бити мања од 1 метра. Минимум један средњи елемент ограде мора бити постављен на висини од 0,5 метара.
- Заштитна ограда мора бити довољно чврста да спречи, односно заустави падове са висине и може се прекинути само на местима за приступ (нпр. лествама или степеништу).

- Површине заштитне оgrade морају бити глатке, не смеју имати испaде/препyсте, нити оштре ивице да не би дошло до качења одеће и опреме, односно повређивања запослених.
- Када испод места на којем се поставља заштитна ограда постоји могућност рада или кретања других радника, односно постоји ризик од пада предмета (материјала, алата), у доњем делу ограда мора да има пуну ивичну заштиту (ногoбран), висине најмање 20 cm.
- Извршилац радова не сме да се нагиње преко/провлачи испод или пење на заштитну ограду на радној платформи.
- Радне скеле/ покретне платформе/ мердевине/ мобилне подизне платформе и друга опрема која се користи за привремене радове на висини, морају бити искључиво фабричке производње и имати прописану техничку документацију која то потврђује, доступну на локацији где се изводе радови.
- Извршиоци, који врше монтажу и демонтажу скеле, потребно је да имају Уверење о стручној оспособљености за рад на висини и пословима монтаже скеле од овлашћене организације ЈПОА (Јавно признати организатор активности образовања одраслих),
- Велике и висеће радне скеле се постављају, одржавају, користе и уклањају према техничкој документацији – Пројекту.
- Техничку документацију израђује и оверава овлашћено правно лице, а потписује одговорни пројектант. Измена пројекта скеле може да се врши само уз писану сагласност одговорног пројектанта.
- Техничку документацију обезбеђује одговорно лице код Извођача који врши монтажу скеле /Власника скеле и он са истом упознаје Кориснике скеле, а посебно упознаје са мерама безбедности и здравља на раду при монтажи/демонтажи, коришћењу и одржавању скеле.
- Скеле које се састоје од типских елемената (типске /модуларне скеле), осим техничке документације, морају да поседују и потврду о техничкој исправности сваког уграђеног типског елемента, који се односе на обележавање и евидентирање, са датумом и резултатима периодичне контроле исправности у складу са Упутством произвођача.
- За припрему и контролу потребне техничке документације и техничке исправности одговоран је Извођач који врши монтажу скеле.
- За мале радне скеле (које нису висеће) Пројекат није неопходан, већ се постављање, употреба, одржавање и уклањање изводи према у складу са писаним упутствима и под надзором одговорног лица код Извођача који врши монтажу скеле/ Власника скеле.
- Одговорно лице код Извођача који врши монтажу скеле/Власника скеле доставља техничку документацију за скелу Комисији за преглед скеле, односно одговорном лицу на локацији Наручиоца у папирном или електронском облику.
- Одговорно лице код Извођача који врши монтажу скеле/Власника скеле мора да достави валидну техничку документацију/пројекат скеле, односно потврду о техничкој исправности уграђених типских елемената.
- Постављена радна скела на локацији мора да одговара достављеној техничкој документацији/пројекту, односно мора бити без промене конструкције предвиђене техничком документацијом/пројектом.
- Све радне скеле, осим малих радних скела, пре прве употребе се морају прегледати од стране Комисије за преглед скеле и одобрити за коришћење са аспекта прописа о безбедности и здрављу на раду (Правилник о заштити на раду при извођењу грађевинских радова, Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад на радном месту и Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу опреме за рад)
- Комисију за преглед скеле чине представник Наручиоца, стручно лице Извођача који је монтирао скелу/ Власника скеле и линијски руководиоц корисника скеле, односно руководиоц радова Извођача и/ или Лице за HSE Извођача радова. Комисијски преглед и пријем скеле се евидентира на Записнику о прегледу скеле који Наручилац доставља Извођачу радова. Записник о прегледу скеле саставни је део документације о скели и чува се на локацији на којој се скела поставља/ користи

- Након комисијског прегледа и пријема скеле, скела се мора прегледати пре сваке дневне употребе, од стране одговорног лица за преглед скеле Извођача радова на скели (Лице за HSE Извођача, Руководилац радова извођача), као и повремено у току рада и након дуге паузе у раду и након неповољних временских услова. Уколико дође до модификације/ преправке и премештања скеле, поступак је идентичан пријему пре прве употребе. Одговорно лице за дневни преглед скеле се дефинише у Плану HSE Активности,
- Скела која је прегледана мора бити видно означена одговарајућом Ознаком за обележавање радних скела/покретних радних платформи/преносивих мердевина на којој се налазе подаци о лицу које је скелу прегледало и датум / дневног прегледа скеле, као и број и датум потписивања Записника о пријему скеле.
- Након прегледа, на скелу се поставља зелена ознака/таг ако је скела безбедна за употребу. На скелу се поставља црвена ознака/таг, ако је забрањена употреба скеле, односно ако је скела небезбедна за употребу, ако је скела у фази монтаже или није прегледана.
- Комплетна техничка документација везана за скелу се чува на локацији до одношења скеле са локације.
- Пре почетка рада, извршилац радова врши визуелни преглед радне скеле и проверава да ли је радна скела означена одговарајућом зеленом ознаком, да ли је безбедна за рад и да ли је на ознаци унет датум прегледа дневног прегледа.
- Уколико Извршилац радова уочи било какву неисправност или оштећење скеле или радна скела нема зелену ознаку да је прегледана и безбедна за употребу, односно ако на ознаци није унет датум дневног прегледа, Извршилац радова не сме да започне са радом и мора обавестити непосредног руководиоца.
- Током свих активности на радним скелама (монтажа/демонтажа и употреба скеле), извршилац радова мора да користи одговарајућу опрему за заштиту приликом рада на висини.
- Покретне радне платформе морају бити прегледане периодично минимум на 10 календарских дана од дана постављања, као и након сваког померања.
- Након прегледа, уколико су покретне радне платформе безбедне за употребу, Извођач радова на њих поставља зелену ознаку уз навођење датума прегледа и са потписом лица које је извршило преглед.
- Уколико покретне радне платформе нису безбедне за употребу или нису прегледане, Извођач радова на њих се поставља црвену ознаку.
- Пре употребе извршилац радова мора да изврши визуелни преглед исправности радне платформе.
- Тек када се увери да је платформа исправна и безбедна за употребу, да је означена одговарајућом зеленом ознаком, као и да је подлога стабилна, извршилац радова може користити платформу.
- Уколико Извршилац радова идентификује било какву неисправност или платформа нема зелену ознаку да је прегледана за употребу са валидним датумом прегледа (минимум 10 календарских дана), извршилац радова не започиње активност и обавештава линијског руководиоца.
- Током свих активности на радним платформама изнад 1.8 метара висине, извршилац радова мора да користи одговарајућу опрему за заштиту приликом рада на висини.
- Рад се преносивих лестви/мердевина (у даљем тексту: мердевине) се не препоручује, осим за једноставне и краткотрајне активности код којих није потребан велики напор или које се могу обавити једном руком, као и за прелазак радника на виши/нижи ниво (прилаз платформи).
- Рад на преносним мердевинама на висини изнад 3 метра није дозвољен.
- Мердевине морају бити прегледане као минимум на свака 3 месеца.
- Након прегледа, уколико су мердевине безбедне за употребу, Извођач обележава мердевине зеленом ознаком, уз навођење датума прегледа и са потписом лица које је извршило преглед.
- Уколико преносиве мердевине нису безбедне за употребу или нису прегледане, Извођач радова на њих поставља црвену ознаку.

- Пре употребе (и након премештања у нови радни положај), Извршилац радова мора да изврши визуелни преглед стабилности и исправности мердевина. Тек када се увери да су мердевине исправне и безбедне за употребу, да су означене одговарајућом зеленом ознаком, као и да је подлога стабилна, а мердевине обезбеђене од померања, може их користити.
- Уколико примети било какав недостатак или да мердевине немају зелену ознаку, извршилац радова, не започиње радну активност и обавештава Линијског руководиоца.
- Бојење дрвених мердевина се не препоручује како би било могуће током визуелног прегледа уочити недостатке, оштећења, трула места, пукотине и тиме спречити коришћење небезбедних лестви. Дрво се може третирати заштитним средствима која не клижу.

Приликом рада на мердевинама, извршилац радова примењује следеће мере БЗР:

- Преносиве мердевине морају бити постављене најмање 75 cm више од места до којег омогућавају приступ, а у доњем крају измакнуте од вертикале за $\frac{1}{4}$ косог растојања између ослонца на поду и ослонца у горњем делу, чиме се постиже оптималан нагиб од 72°.
- Преносиве мердевине морају бити стабилно постављене на чврсту подлогу.
- Подлога мора бити равна, да није клизава и да може да издржи оптерећење без деформација.
- Кад се радови изводе на клизавој подлози, на доњем крају мердевине морају да имају папуче које спречавају клизање (или су на други начин осигуране од клизања), а по потреби у горњем крају се фиксирају за објекат.
- Уколико су газишта прљава, масна или са наносима падавина, обавезно их пре употребе очистити.
- Приликом пењања, рада и силажења мердевинама, извршилац радова мора бити окренут лицем ка мердевинама. Обавезно се придржавати правила три тачке ослонца (две ноге-једна рука или две руке-једна нога). Тело запосленог мора увек бити између бочних страница мердевина.
- Обавезно је наизменично померање руку и ногу приликом пењања и силажења: лева нога-десна рука, десна нога- лева рука. При раду на мердевинама запослени мора стајати са обе ноге на истој пречки. Није дозвољено стајање на пречкама мердевина, које су ближе врху од 75 cm (последње три пречке).
- При раду на мердевинама извршилац радова мора стајати са обе ноге на истој пречки.
- Тело извршиоца радова мора увек бити између бочних страница мердевина.
- Забрањено је носити алат у рукама. Алат за рад носити у појасу за алат. При раду користити само лакше ручне алате и мање количине материјала.
- Не померати или премештати мердевине док се запослени налази на њима.
- На мердевинама може стајати само један извршилац радова, а препорука је да му други извршилац радова придржава мердевине, односно елиминише могућност њиховог померања.
- Двокраке мердевине морају да буду осигуране од недозвољеног размицања кракова. Расклопиве мердевине и мердевине на извлачење морају се користити тако да се спречи померање делова један у односу на други.
- Двокраке мердевине не смеју се употребљавати као прилаз издигнутим радним платформама.
- Једнокраке или двокраке мердевине могу да послуже за рад само једног извршиоца радова и то једнокраке за рад искључиво у правцу лестви.
- На местима где мердевине могу доћи у додир са електричном струјом обавезно користити дрвене или лестве од специјалних изолационих материјала.
- Током свих активности мердевинама изнад 1,8 метара, извршилац радова мора да користи одговарајућу опрему за заштиту приликом рада на висини и да се веже за сигуран анкер/сидриште
- Мобилна подизна платформа и корпа (корпа камиона са хидрауличном руком, маказасте подизне платформе, подизне платформе са уграђеном корпом и друга опрема на механизовани погон за рад на висини) мора бити прегледана од стране овлашћеног правног лица у складу са Упутством произвођача и Правилником о поступку прегледа и провере опреме за рад и

испитивања услова радне околине. Стручни налаз о примењеним мерама БЗР се мора налазити на локацији где користи мобилна подизна платформа.

- Лице које управља мобилном подизном платформом мора да буде стручно оспособљено.
- Сви елементи мобилне подизне платформе морају бити у исправном и безбедном стању и прегледани пре почетка рада.
- Мобилна подизна платформа мора бити обезбеђена од случајног померања.
- Приликом радова из мобилних подизних платформи, корпи камиона са хидрауличном руком, на маказастим подизним платформама, на подизним платформама са уграђеном корпом (све врсте мобилних подизних платформи и корпи) извршилац радова мора да користи опрему за заштиту приликом рада на висини. Опрема за заштиту од пада, односно радно позиционирање се качи на за то одређено за сидриште/анкер на платформи/корпи.
- Уколико се изводе радови на висини мора се обезбедити сталан надзор над активностима на висини за све време извођења активности на висини од стране руководиоца радова.

Специфичности Блока Прерада:

- Обавеза Извођача је да има ангажовано лице за преглед и одобрење скела
- Сви запослени који су предвиђени за извођење радова на висини у обавези су да под надзором запослених Блока Прерада изврше практично упознавање са захтевима за рад на висини Блока Прерада,

4.6 Рад у скученом простору (СП)

Рад у скученом простору подразумева обављање активности:

- у затвореном простору;
- у ограниченom или опасном простору: рад између два или више фиксираних делова опреме, између покретних делова опреме или возила и сл.

Рад у затвореном простору подразумева улазак и обављање радних активности у простору који није предвиђен и намењен као место рада и/или боравка запослених, налази се под атмосферским притиском и који има један улаз и /или отежан улаз и евакуацију (бунари, шахте, резервоари, посуде, судови и опрема, инсталације, ископи дубљи од 2 метра и др.)

Пре почетка извођења активности у скученом простору, Извођач мора да дозволи својим запосленима (у писаној форми) рад у скученом простору и обезбеди присуство руководиоца радова на месту извођења радова

Како би се радне активности у СП обављале на безбедан и здрав начин, потребно је применити, као минимум, следеће мере безбедности и здравља на раду:

- Извршиоци радова у СП морају бити здравствено способни у складу са препознатим опасностима и штетностима у СП, односно имати одговарајуће уверење акредитоване институције медицине рада у складу са процењеним ризицима и посебним здравственим условима дефинисаним у Акту и процени ризика.
- Извршиоци радова у СП морају бити обучени за безбедан и здрав рад у затвореном простору и контролу исправности и употребу опреме коју користе приликом рада у затвореном простору (укључујући ЛЗО за заштиту дисајних органа, опреме за заштиту од пада са висине, детектора гаса, средстава комуникације, изолационог одела и др.)
- Рад у СП могу обављати само лица која нису уморна, неиспавана, психички растројена, под дејством лекова који утичу на психофизичко стање лица, седативних средстава, алкохола или других опојних средстава.
- Извршиоци радова у СП и Лице у приправности морају бити оспособљени да препознају опасности и штетности са којима се могу суочити током уласка у СП, укључујући и информације о знацима и симптомима, као и последицама изложености опасностима и штетностима и начину реаговања у случају ванредне ситуације.
- Лице у приправности мора бити оспособљено за контролу исправности и употребу опреме и ЛЗО (изолационог апарата, опреме за заштиту од пада и сигнално спасилачког ужета, изолационог одела, гас детектора, средстава комуникације и др.) и за пружање прве помоћи
- Сва опрема која подлеже периодичним испитивањима (у складу са Правилником о поступку прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине и др.) мора имати одговарајуће стручне налазе о безбедности опреме за употребу.
- Опрема која се користи за рад у СП као и ЛЗО мора се користити наменски у складу са упутствима произвођача опреме. Забрањена је свака модификација или исправка на опреми која се користи за рад у СП/ЛЗО. Уколико се приликом прегледа опреме за рад/ ЛЗО уочи било какав недостатак или оштећење/неисправност, Извођач радова не сме започињати/наставити рад у СП и о томе обавештава руководиоца радова/домаћина локације. До отклањања недостатка, опрема се ставља ван употребе.
- Руководилац радова мора бити присутан на месту обављања активности у СП и не сме обављати било какве друге послове осим надзора и координације.
- Руководилац радова мора имати могућност директне комуникације са Лицем у приправности. Руководилац радова не може обављати истовремено и улогу Лица у приправности.
- Лице у приправности мора све време бити присутно уз отвор СП и одржавати непрестану комуникацију са извршиоцима радова у затвореном простору. Лице у приправности непрекидно надгледа улазак и рад у СП и осигурава/контролише безбедне услове за рад.
- Уколико се у СП изводе радови при којима је могућа појава запаљивих и/или токсичних гасова, обавезно је најмање једно Лице у приправности испред СП када је један или два Извођача раде

- у СП, а најмање два Лица у приправности када су три или више Извођача радова у СП.
- Лице у приправности мора да обезбеди информацију о тачном броју Извођача радова у СП, да забрани улаз неовлашћеним лицима у СП и да обезбеди вођење Евиденције улазака и излазака извршилаца радова у СП.
 - У случају да дође до промена услова рада у или изван СП који могу да угрозе безбедност Извођача радова у СП, Лице у приправности мора да одмах обавести Руководиоца радова и извршиоце радова, захтева евакуацију из СП и (у случају потребе) приступа спашавању или позива тим за спашавање. Начин спашавања из затвореног простора Извођач радова дефинише у Плану спашавања.
 - Извршиоци радова у СП морају да хитно напусте СП након издавања инструкције за евакуацију од стране Лица у приправности или представника Наручиоца или активирања аларма за евакуацију, односно када препознају било који знак упозорења или симптом изложености опасности.
 - Руководилац радова/извршиоци радова у СП морају да упозоре Лице у приправности када препознају било који знак упозорења или симптом изложености опасности.
 - Мора се обезбедити начин и средства комуникације између Лица у приправности, руководиоца радова, Извођача радова у СП и тимова за спашавање на било који од три наведена начина комуникације: уже, радио веза или контакт очи у очи
 - Извршиоци радова морају обезбедити место рада од присуства неовлашћених лица и опреме.
 - Сви извори опасне енергије морају бити изоловани пре уласка Извођача радова у СП. Блиндрање се мора вршити у складу са израђеном шемом блиндирања.
 - Обезбедити природну и/или вештачку вентилацију СП.
 - Уколико се у СП уводи вештачка вентилација, ваздух се у затворени простор уводи тако да се обезбеди његова ефикасна циркулација кроз читав простор.
 - Вештачка вентилација се усмерава тако да непосредно проветрава подручја где су извршиоци радова присутни или ће бити присутни унутар СП и спроводи се све док извршиоци не напусте затворени простор.
 - Механичка опрема за вентилацију мора бити под сталним надзором како би се спречила злоупотреба од стране неовлашћених лица или контаминације ваздуха који се убацује у СП.
 - Пре уласка Извођача радова у СП, Лице за мониторинг атмосфере врши мониторинг атмосфере у СП спуштањем уређаја за мониторинг атмосфере у СП или коришћењем телескопске сонде са пумпом и уписује резултате мерења на Провери примене мера БЗР приликом извођења Хладних послова.
 - Ако мониторинг атмосфере покаже да атмосфера није безбедна за улазак/рад, односно да су присутни токсични и/или запаљиви гасови, морају се применити додатне мере (нпр. СП се мора проветравати (природним или вештачким путем), све док се не обезбеде одговарајући услови за рад.
 - Приликом рада у СП у којем је могућа појава токсичних и запаљивих гасова или недостатак кисеоника обавезан је континуиран мониторинг атмосфере. Обавезно је детекторе гаса поставити у броју и складу са шемом позиционирања детектора гаса која је дефинисана на Провери примене мера БЗР приликом извођења Хладних послова. Шема позиционирања детектора гаса није потребна у случају да сваки извршилац радова Извођача у СП има свој персонални детектор гаса.
 - Приликом рада у СП у којем је могућа појава токсичних и запаљивих гасова или недостатак кисеоника, сваки Извођач радова у СП мора бити везан сигнално спасилачким ужетом које је причвршћено на сигурносни појас карабинима/конекторима
 - Уколико се у СП изводе радови при којима је могућа појава запаљивих и/или токсичних гасова, обавезна је употреба заштите дисајних органа изолационог типа за извршиоце радова унутар СП. Лице у приправности може имати ЛЗО за заштиту дисајних органа филтрационог или изолационог типа
 - ЛЗО за заштиту дисајних органа се може употребљавати:
 - стално (све време током вршења неке активности) или

- у стању приправности (За изолациону ЛЗО: сви елементи ЛЗО и исправном стању, повезани, ЛЗО се налази на извршиоцу радова и спремна је за употребу. За филтрациону ЛЗО: сви елементи повезани, торба се налази на боку, трака је пребачена преко рамена, поклопац торбе је откопчан).
- Уколико се у СП изводе радови при којима је могућа појава запаљивих и/или токсичних гасова, ЛЗО за заштиту дисајних органа изолационог типа се употребљава, као правило, све време током вршења активности у СП.
- Уколико се проценом/анализом ризика за конкретну активност у СП утврди да је ниво ризика низак, односно да постоји мала вероватноћа од појаве токсичних и/или запаљивих гасова, могуће је прописати употребу ЛЗО за заштиту дисајних органа у стању приправности (ЛЗО се налази на запосленом, сви елементи опреме повезани и спремни за употребу).
- Уколико је у СП могућа појава запаљивих и/или токсичних гасова мора се користити алат који не варнички и опрема (електро/ пнеуматског/ хидрауличног алат) у ех изведби без оштећења у Ех изведби (осим приликом извођења топлих послова).
- Извођач активности мора израдити План спашавања и планирати начин спашавања из затвореног простора у случају настанка ванредног догађаја (повреде, заробљавања или затрпавања, удисања токсичних гасова, погоршања здравља, пада и сл.)
- У Плану спашавања је потребно планирати потребну опрему за спашавање из СП (нпр спасилачко – сигналну ужад, појас за рад на висини, трипод/троножац – при вертикалном начину спуштања у затворени простор и подизања из затвореног простора (уколико постоји могућност настанка експлозивне атмосфере, опрема мора бити Ех-изведби). Уколико је дефинисан начин евакуације који не предвиђа употребу трипода/троношца за извлачење извршилаца радова из СП, минимум је учешће 2 лица у приправности.

Поред горе наведених мера, у складу са непосредном проценом/анализом ризика, потребно је применити и све друге мере безбедности и здравља на раду

Растерећење опреме од притиска

- Закључавање извора опасне енергије пре уласка у СП – примена система изоловања и закључавања.
- Опредмет испрати водом/паром/азотом
- Додатно или резервно осветљење са напајањем максимално 24V
- Опрема са радним напонем 24V у ех изведби.
- Употреба изолационо-заштитних трансформатора
- додатна ЛЗО
- Уземљење опреме
- Завраћање радова
- Ограничено време рада (због високих/ниских температура радне средине, отежаних услова рада, нефизиолошког положаја тела и др) и друго.

Све мере безбедности и здравља на раду приликом рада у затвореном простору морају бити дефинисане у Провери примене мера БЗР приликом извођења хладних послова и Анализи безбедности посла.

4.7 Послови копања и ископавања

Сва лица која обављају активности на копању и ископавању морају бити здравствено способна за рад на пословима копања и ископавања и имати одговарајуће уверење медицине рада у складу са процењеним ризицима и посебним здравственим условима дефинисаним у Упуту за претходни или периодични лекарски преглед.

Уколико је ископ дубљи од 2 метра сматра се да је то рад у затвореном простору. Запослени морају бити оспособљени у складу са усаглашеним и дефинисаним планом и програмом обуке за рад у затвореном простору.

Обавеза извођача радова током реализације активности на копању и ископавању су:

- Извршити електромагнетно снимање локације;
- Обележити позицију подземних инсталација;
- Урадити испитни ров ручним шлицовањем;
- Обезбедити странице ископа од обрушавања;
- Поставити HSE ознаке и упозорења;
- Обезбедити безбедан улаз у ископ – мердевине;
- Проверити стабилност површине на којој је постављена механизација како не би дошло до урушавања;
- Свака група извођача мора имати минимум један персонални детектор гасова у току извођења радова са техничким карактеристикама и врстама сензора дефинисаним у тачки бр. 4.7;
- Користити опасач са ужетом за извлачење;
- Након завршетка радова, ископ је потешно обезбедити чврстом заштитном оградом.

Пре почетка извођења активности копања и ископавања, Извођач мора да дозволи својим запосленима (у писаној форми) рад на пословима копања и ископавања и обезбеди присуство руководиоца радова на месту извођења радова, (тј да место извођења радова буде у његовој зони видљивости).

Ископе и градилиште потребно је обезбедити у складу са Правилником о заштити на раду при извођењу грађевинских радова („Сл. гласник РС“ број 53/97).

Приликом извођења земљаних радова Извођач је дужан да:

- У складу са Елаборатом о уређењу градилишта/Планом превентивних мера/Дозволом за рад/Упрошћеним рударским пројектом за ископ дубине 1 m и више потребно је одредити границе зоне опасности унутар које је забрањено присуство људи, механизације, а која не сме бити на удаљености мањој од 1m од ивице ископа узимајући у обзир састав тла и његову влажност
- Дуж читаве дужине ископа/рова/јаме, а на одговарајућој удаљености (удаљеност дефинисана у Плану превентивних мера/Елаборату о уређењу градилишта/Упрошћеном рударском пројекту/Дозволи за рад) од ивице ископа огради зону опасности чврстом (дрвеном, металном, пластичном) привременом заштитном оградом (пуна конструкција/или ограда са отворима који нису већи од 0.1m, , осим на местима која су намењена за пролазак људи и опреме, висине најмање 1m која има за циљ да спречи приступ у опасну зону лицима, механизацији), осим за линијске објекте (цевовод, нафтоводе, електроенергетска инсталација). У случајевима када се врши ископ за цевоводе/нафтоводе, чврста заштитна ограда се мора поставити на местима где се врше радови, а већ ископане ровове је потребно означити сигналном траком и ознакама упозорења
- Приликом ручног ископа дубоких бунара и шахтова дубине преко 2m на растојању од 1m од ивице отвора поставља се пуна заштитна ограда висине најмање 2m. Поред оградивања, поставља се и ознака: Забрањено је радити у ископима (дубине 1 или више m) без постављених заштита против обрушавања - примена подграда и/или косих ископа
- Приликом извођења радова у ископима дубине 1m и више где постоји могућност од обрушавања ивица ископа потребно је обезбедити начин евакуације и опрему за извлачење угрожених лица из ископа (уз опрему за извлачење обезбедити одговарајући пасош/техничку документацију/атест/сертификат опреме).
- Приликом извођења радова у близини насипа виших од 1m или ископима дубљим од 1m,

Извођач је дужан да обезбеди мере заштите од обрушавања (коси ископ, степенести ископ) постављањем подграде искључиво фабричке производње. Извођач је за земљане радове који се изводе уз примену посебних мера заштите дужан да обезбеди одговарајућу техничку документацију.

- Обезбедити да подграда мора бити монтирана у складу са техничком документацијом произвођача. Подграда не сме да има видљива механичка оштећења (попечна оштећења, пукотине) и деформације у водилицама и потпорној конструкцији (удубљења, улегнућа). Подградом морају бити подупрети зидови јаме/ископа по целој дужини. Постављена подграда мора да надвисује најмање за 20 см ивицу ископа, да би се спречио пад материјала, алата и других предмета у ископ.
- Непосредно на месту (у зони) извођења радова у ископу дубине од 1m до 3m, да би се обезбедио силазак и излазак радника у/из ископ/а, да постави најмање двоје мердевина до којих мора постојати слободан пролаз ширине најмање 0,6m. Растојање између тетива мердевина не сме да буде веће од 45 cm.
- Непосредно на месту (у зони) извођења радова у ископу дубине преко 3m за силазак и излазак у/из ископ/а обезбедити најмање два степеништа/ пењалица са леђобраном. Међусобно растојање између сталних места за силазак или излазак радника из ископа на дубинама преко 3m не сме бити веће од 20m. Мердевине морају да надвисују ивицу ископа најмање 75cm. Међусобно хоризонтално растојање од било које тачке где се људи налазе у рову / јами до степеница/мердевина мора бити мање од 6 метара
- Обезбедити употребу мердевинама без видљивих оштећења: пукотина, уочљивих деформација које могу изазвати поремећај геометрије конструкције, рупа изазваних корозијом, трагова пуцања вијчаних/ заварених/ закивних спојева, недостајућих елемената/ степеника, расклиманих степеника. Мердевине морају бити прегледане и на њих постављен Color code (након провере чек листом за проверу мердевина).
- Ако постоји потреба да се повећа зона извођења радова у ископу по дужини, поставити додатне мердевине/степениште/пењалице са леђобранима на удаљености највише 6m од места извођења радова. Мердевине/степениште се морају налазити на супротним странама ископа (као поља на шаховској табли) под углом не већим од 75° у односу на хоризонталну раван тако да имају четири тачке ослонца.
- Обезбеди да заштитна ограда мора бити постављена за активности ископавања, и то:
 - за сва ископавања дубља од 1 метра (ручно/машински),
 - за сва ископавања грађевинском механизацијом,
 - за сва ископавања дубља од 30 cm, уколико постоји сумња или могућност да се испод површине налазе енергетске, комуникационе или друге инсталације
 - за сва ископавања код којих у ископу, рову, јами постоји један улаз и/или је отежан улаз и евакуација и/или постоји могућност нагомилавања запаљивих и/или токсичних гасова и/или недостатак кисеоника и
 - када услед копања/ископавања може доћи до урушавања или пада објекта

4.8 Рад у зонама у којима је могућа појава запаљивих и токсичних гасова - ЕХ зоне

Мере које обавезно извођач радова мора да примени током реализације активности у Ех зонама:

- На свакој локацији рада у зонама експлозивне атмосфере персоналним детектором за мерење гасова вршити континуално мерење присуства експлозивних и токсичних гасова;
- Користити алат који не варничи;
- Обезбедити адекватну заштиту дисајних органа;
- Поставити апарате за гашење пожара;
- Изоловати изворе опасне енергије / радног флуида;
- Опрему испразнити од радног флуида;
- При раду вакуум аутоцистерне (АЦ) (пословима манипулације угљним материјама из и/или у шахте угљне канализације), обавезно је потребним бројем црева обезбедити минимално растојање од АЦ до места манипулације / шахте, од 20 метара
- Обавезан је континуирани мониторинг атмосфере. Гас детектори морају бити постављени у саније дефинисаном Шемом позиционирања уређаја за мониторинг атмосфере
- Уређаји за мониторинг атмосфере морају бити калибрисани.
- Уређаји за мониторинг атмосфере морају да мере концентрацију оних штетних и запаљивих гасова чија је појава могућа приликом вршења конкретних опасних радова са гасом (могућност аутоматског мерења максимално дозвољене концентрације штетних гасова у ppm, запреминског удела кисеоника, концентрација експлозивности у % доње границе експлозивности), у складу са Техничким задатком Наручиоца, у складу са Табелом 1
- Извршиоци Извођача уговорених активности морају бити оспособљени за употребу уређаја за мониторинг атмосфере и ЛЗО за заштиту дисајних органа.
- ЛЗО за заштиту дисајних органа мора бити у исправном стању и адекватна (мора пружати заштиту дисајних органа од оних гасова чија је појава могућа у радном окружењу), у складу са Техничким задатком Наручиоца.
- Запослени Извођача мора разумети читавања и сигнале гас детектора, односно максимално дозвољене концентрације гасова чија је појава могућа приликом вршења опасних радова са гасом и поступак у случају оглашавања аларма на гас детектору.
- У случају прекорачења максимално дозвољене концентрације штетних гасова, обавезна је употреба ЛЗО за заштиту дисајних органа филтрацијом или изолацијом у складу са прописаним у Шеми позиционирања уређаја за мониторинг атмосфере .
- У случају пада концентрације O₂ испод 19.5% или преко 23%, обавезна је употреба заштите дисајних органа изолацијом.
- У случају прекорачења дозвољене границе експлозивности (изнад 20 % ДЕГ) и оглашавања аларма, радови се прекидају, запослени напуштају зону опасности и обавештавају линијског руководиоца.
- У зонама опасности је строго забрањена употреба електричних уређаја који нису у против експлозивној заштити (електрични алати, генератори, компресори, продужни каблови и сл.).
- Забрањена је употреба отвореног пламена и алата који варничи.
- Персонални детектори за гас морају бити укључени и смештени/постављени преко заштитне одеће запосленог

4.9 Обележавање опреме (Color code)

Одговорно (задужено) лице које Извођач одредио за обележавање опреме поставља ознаку у боји, пре отпочињања уговорених радних активности.

Постављене ознаке у боји показују да је опрема проверена, безбедна за рад и погодна за даље коришћење.

Издавање/замену ознаке у боји на опреми врши одговорно (задужено) лице за интерни/екстерни мониторинг и обележавање опреме, након извршења прегледа опреме и документације (стручних налаза) која подлеже обележавању бојама везано за његову исправност, усклађеност места и начина наношења визуелне ознаке у боји.

У сваком кварталу за опрему која одговара захтевима безбедности и здравља на раду се додељује посебна боја за обележавање у складу са Табелом 4 и постављају се ознаке. У случају да не задовољава захтеве поставља се ознака за обележавање неисправног средства за рад и опреме/ЛЗО (Табела 4).

Табела 4 – Боје за обележавање

Квартал	Боја
Први (јануар, фебруар, март)	Бела (WHITE)
Други (април, мај, јун)	Жута (YELLOW)
Трећи (јул, август, септембар)	Плава (BLUE)
Четврти (октобар, новембар, децембар)	Наранџаста (ORANGE)

Замена ознака у боји на опреми (осим скела, радних платформи и средства за заштиту од пада приликом рада на висини) врши се сваког квартала, у року од 15 календарских дана пре завршетка текућег квартала, да би на почетку месеца следећег квартала сва опрема за обележавање имала одговарајућу ознаку у боји.

За скеле/платформе/мердевине постављају се одговарајуће ознаке за обележавање скела/платформи/мердевина. Боје ознака се додељују у складу са Табелом 5.

Табела 5 – Ознаке за обележавање скела/платформи/лестви

Статус	Боја
Одговара захтевима, безбедно за употребу	Зелена (GREEN)
Не одговара захтевима, забрањена употреба/небезбедно за рад/у фази монтаже/није прегледана	Црвена (RED)

Руководиоци радова обезбеђују информисање лица који изводе радове о актуелним информацијама везано за обележавање бојама за одговарајући квартал, у оквиру програма инструктажа на радном месту, између осталог и у оквиру одржавања циљних инструктажа пре почетка извођења радова.

4.10 Рад са електричним уређајима

Прикључивање преносног алата на електричну инсталацију вршити само помоћу квалитетно изолованих проводника у заједничком плашту или радионичким гајтаном чији је пресек проводника најмање 1,5 mm².

У зонама експлозивности где постоји могућност настанка пожара/експлозије обавезно је кориштење опреме која је у Ех изведби.

Приликом извођења радова потребно је дефинисати потребу за привременом електричном инсталацијом на градилишту и локацију ормана привременог прикључка. Извођачу ће бити достављено упутство електронским путем пре почетка извођења радова (након потписаног уговора о поверљивости) и Захтев за прикључење привремене електричне инсталације, које је Извођач у обавези да достави Руководиоцу пројекта пре почетка извођења радова.

Напомена за Енергану Рафинерије нафте Панчево:

На простору Рафинерији нафте Панчево, Енергана Панчево, постоји инсталирана електроенергетска мрежа 6/0,4kV за напајање привремених грађевинских електричних инсталација. Ова мрежа се састоји од преносних трансформатора 6/0,4kV такозваних "Лименки" који су смештени у оклопљено постројење у којима такође постоји одређени број дистрибутивних извода на 0,4 kV напонском нивоу. Ови привремени разводи су распоређени у кругу РНП и њихов број варира у зависности од обима посла.

Уз Захтев за прикључење доставља се:

- Локација ормана привременог прикључка уцртана на катастарској подлози или плот плану РНП, диспозиција и начин размештаја инсталације на градилишту;
- Попис потрошача који се прикључују са техничким карактеристикама и називним снагама и дефинисаном једновремености потрошача.

Након прикључења на основу наведеног правилника потребно је доставити валидан Стручни налаз о исправности привременог инсталација од стране овлашћеног правног лица.

4.11 Активности у високонапонским постројењима и рад у близини водова

Обавеза извођача радова током реализација активности на високонапонским постројењима и рад у близини водова су:

- Изоловање и закључавање извора опасне енергије;
- Довести опрему у безнапонско стање;
- Поставити заштитне преграде;
- Обезбедити електроизолациону опрему за рад у близини и под напоном.
- Достављање стручних налаза о исправности електроизолационе опреме.

Приликом извођења радова у области електро-безбедности Извођач је дужан да:

- Обезбеди извођење радова, уз испуњавање захтева за електробезбедност у складу са законском регулативом Републике Србије, техничким прописима, и нормативним документима који важе код Наручиоца
- Пре почетка извођења радова на електроинсталацијама прибави/добije одобрење (Дозволу за рад) за улазак у високоенергетска постројења, рад у близини водова под високим напоном, као и рад на инсталацијама под напоном (високи и ниски).
- Лице које је одговорно за безбедно извођење радова (руководилац радова/надзор) мора да буде у зони где се изводе радови тако да су му лица која те радове извршавају у зони видљивости.
- За непосредно извршавање обавеза у вези организације извођења радова на електроопреми и електричним инсталацијама именује одговорно лице за електробезбедност (руководилац радова) и по потреби његовог заменика
- Обезбеди на месту извођења радова постојање техничке документације и упутстава за коришћена заштитна средства и електрични алат/опрему за извођење радова, које мора чувати именовано одговорно лице за електробезбедност, у складу са одредбама Правилника о општим мерама заштите на раду од опасног дејства електричне струје у објектима намењеним за рад, радним просторијама и на радилиштима.
- Пре почетка извођења радова, обезбеди/ добије техничке услове за израду пројектне или друге потребне документације, од ОД задуженим за предметне радове (енергетика), надлежне за објекат/опрему где се изводе радови, и да усагласи израђену документацију са предметним ОД (за енергетику). При дефинисању захтева за израду потребне документације, по потреби укључити компаније које обезбеђују испоруку електричне енергије, и евентуално представнике надлежних државних органа/министарства/локалне самоуправе
- Има запослено стручно, квалификовано електротехничко особље са одговарајућим сертификатима из области електротехнике, оспособљење за рад са електроенергетском опремом и инсталацијама
- Запослени Извођача, који изводе радове или својим активностима при извођењу радова утичу на рад електричних инсталација у власништву Наручиоца, морају да имају стручну квалификацију, која одговара врсти радова и да су прошли стручну обуку.
- Није дозвољена употреба енергетских и контролних каблова (електро проводника), који су спојени само упредањем жила или конекторима који нису фабричке израде
- Обезбеди полагање кабловских линија тако да у процесу монтаже и употребе инсталација буде искључен настанак механичких напрезања и оштећења (забрањено је полагање кабловских линија отворено по земљи без заштитних конструкција)
- Кабловски водови на местима где пролазе људи морају бити постављени на висину од најмање 3,5м, а на местима проласка транспортних средстава најмање 6,0м од нивоа пода/платформе или нивоа земље у кабловским системима (кабловским мостовима, каналима и другим конструкцијама специјално намењеним за постављање у њих каблова/на сајлама за вешање између објеката (зграда)/на специјалним носачима/сталцима/причвршћени унутар производним објектима/конструкцијама. Ширина пролаза на местима за пролаз људи мора да буде најмање 0,8м, док на местима за пролаз транспортних средстава мора бити најмање 3,0м.
- Обезбеди да сви разводни ормари, који су постављени изван погонских електричних просторија буду закључани уређајима (механизмима) који спречавају приступ деловима који су под напоном, запосленима који се не баве електротехничким пословима, да буду обележени таблицама са називима одговорног лица за електробезбедност и ознаком „Опрез високи

напон“ (црни троугао на жутој позадини), са идентификационим бројем објекта електроинсталације и телефоном одговорне службе наручиоца.

- На јединица електроопреме (конкретна електро опрема која је позиционирана фиксно, која се користи у технолошком процесу и напаја се од мреже наизменичне струје од 50VAC и једносмерне струје изнад 120VDC постављени знаци "Опасност високи напон"/"Опасност ниски напон" читљиви и имају одговарајуће димензије (црни знак на жутој позадини једнакостраничног троугла са дужином странице најмање 25 mm).
- На вратима и оградама просторија електропостројења нанесен је упадљив знак «Опасност високи напон»/«Опасност ниски напон» са дужином странице најмање 95 mm.
- Сва преносна електро опрема у складу са одредбама са Уводног радног састанка мора бити обележена одговарајућом ознаком у боји међусобно сходно усаглашеном Color code-у. Ознаке/материјал за обележавање електро опреме ће обезбедити Наручилац
- Обезбеди ограђивање места рада, којим се спречава случајан контакт са неизолованим деловима електричне опреме (инсталација) под напоном и забрани приступ месту извођења радова неовлашћеним лицима
- Обезбеди постојање и правилно одржавање уређаја за уземљење кориштених електричних инсталација у складу са захтевима прописа Републике Србије (на пр. у случају употребе вишежилног проводника за уземљење потребно је да крајеви проводника буду упресовани у кабел папуцице/хилзне, проводник мора бити затегнут са кућиштем електро опреме, проводник не сме да буде оштећен, као и да има преко 50% површине под корозијом...)
- Забрани употребу електричних инсталација и електричних пријемника у случају загревања изнад дозвољених вредности, као што је:
 - Топљење изолације кабловских линија
 - Постојање трагова затамњења боје на контактним спојевима
 - Прекорачење граничних вредности заштите од преоптерећења
 - Прекорачење снаге потрошача преко инсталисане снаге извора
- За рад користи искључиво-електроопрему и инсталације које су фабричке производње.
- Забрањена је употреба електро опреме и инсталација које имају оштећење кућишта електроопреме, оштећења изолације електроопреме, оштећења изолације кабловских инсталација. Забрањена је употреба траке за изоловање у циљу санирања оштећења на каблу, док је дозвољено користити термоскупљајуће (материјале) цеви у те сврхе.
- Забрани извођење радова на електропостројењима под напоном без претходно спроведених организационих и/или техничких мера, које омогућују безбедно извођење радова са електричним инсталацијама или електричном опремом. Одговарајући записи морају да се уносе у оперативни дневник / дневник извођења радова који се изводе по налогу за рад или дозволи за рад, за радове у електропостројењима или у близини водова под напоном
- Забрани складиштење материјала, укључујући горива и мазива, постављање паркинга свих врста аутомобила и механизације, утоварно-истоварни радови у заштићеним зонама далековода.
- У заштићеним зонама далековода забрањено је да се изводе радови без дозволе компаније која експлоатише предметни далековод, без налога за рад, без присуства на месту извођења радова одговорног руководиоца Извођача радова и надзора над извођењем радова
- У циљу искључивања високих ризика од повреда запослених струјом, када се у току провере електричних инсталација Извођача открију прекршаји по тачкама наведеним у овом делу HSE Споразума електроинсталације Извођача морају бити искључене у најкраћем року у складу са шемом искључења док се не отклоне утврђене примедбе
- Усагласи превоз терета великих габарита приликом преласка испод ваздушних линија за дистрибуцију електричне струје са електропривредом, као и извођење радова у заштићеној зони далековода.

Радове у заштићеним зонама изводи само по налозима и дозволама за рад, у складу са утврђеним захтевима из области безбедности и здравља на раду

4.12 Безбедност у саобраћају, транспорт опасне робе и механизовано подизање и премештање терета)

Сва лица која обављају активности подизања и премештања терета морају бити здравствено способна за рад и имати одговарајуће уверење медицине рада у складу са процењеним ризицима и посебним здравственим условима дефинисаним у Упуту за претходни или периодични лекарски преглед.

Сва опрема која подлеже периодичним испитивањима у складу са Правилником о поступку прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине мора имати одговарајуће сертификате о безбедности опреме за употребу.

Руководилац радова мора бити присутан на месту обављања активности подизања и премештања терета.

Основне мере безбедности које треба обезбедити приликом механизованог подизања и премештања терета су:

- Везивање терета вршити у складу са шемом везивања која је израђена на шаблону усаглашеном са НИС а.д. Уколико не постоји шема везивања терета, потребно је урадити План подизања терета у шаблону који је усаглашен са НИС а.д.,
- Израдити План подизања терета у случају високо ризичних активности које су дефинисане од стране НИС а.д.,
- Прибор за подизање и качење терета (делови опреме за рад направљени да директно или индиректно споје терет са опремом за подизање и премештање терета, а који сам по себи нема могућност да подигне или премести терет (привезнице свих типова – ужетне / ланчане, амбалажа, греде / траверзе за подизање терета, текстилне траке и остали прибор као што су: куке, спојне карике (шкoпци, шекле, гамбет), стезачи (жабице) и др.) мора да одговара габаритима терета који се премешта,
- Прибор за подизање и качење терета (делови опреме за рад направљени да директно или индиректно споје терет са опремом за подизање и премештање терета, а који сам по себи нема могућност да подигне или премести терет (привезнице свих типова – ужетне / ланчане, амбалажа, греде / траверзе за подизање терета, текстилне траке и остали прибор као што су: куке, спојне карике (шкoпци, шекле, гамбет), стезачи (жабице) и др.) мора да буде у исправном стању и атестирана и одговарајућа за оптерећење које треба да поднесе,
- Прибор који се користи за подизање и качење терета (делови опреме за рад направљени да директно или индиректно споје терет са опремом за подизање и премештање терета, а који сам по себи нема могућност да подигне или премести терет (привезнице свих типова – ужетне / ланчане, амбалажа, греде / траверзе за подизање терета, текстилне траке и остали прибор као што су: куке, спојне карике (шкoпци, шекле, гамбет), стезачи (жабице) и др.) мора имати читљиве фабричке ознаке/ жигове/ плочице са наведеном максималном носивошћу, изјаву / Сертификат о квалитету прибора за подизање терета и обавезно испуњене све захтеве у складу са Правилником о безбедности машина,
- Забрањено је коришћење прибора (делови опреме за рад направљени да директно или индиректно споје терет са опремом за подизање и премештање терета, а који сам по себи нема могућност да подигне или премести терет (привезнице свих типова – ужетне / ланчане, амбалажа, греде / траверзе за подизање терета, текстилне траке и остали прибор као што су: куке, спојне карике (шкoпци, шекле, гамбет), стезачи (жабице) и др.) који се користи за подизање и качење терета без фабричких ознака и одговарајућих налепница,
- Забрањено је коришћење оштећеног прибора (делови опреме за рад направљени да директно или индиректно споје терет са опремом за подизање и премештање терета, а који сам по себи нема могућност да подигне или премести терет (привезнице свих типова – ужетне / ланчане, амбалажа, греде / траверзе за подизање терета, текстилне траке и остали прибор као што су: куке, спојне карике (шкoпци, шекле, гамбет), стезачи (жабице) и др.) који се користи за подизање и качење терета,
- Амбалажа (посуда) која се користи за подизање терета мора да садржи техничку документацију / упутство за употребу / акт (записник) о испитивању амбалаже (посуде) ако се амбалажа (посуда) за терет користи приликом подизања терета,

- Амбалажа (посуда) за подизање терета не сме да има видљиве дефекте / оштећења која утичу на функционалност подизања терета,
- Забрањено је пролажење и задржавање испод viseћег терета,
- Обезбедити адекватну координацију активности када терет симултано подижу две или више дизалица,
- Извршити алкотест аутодизаличара,
- Користити исправну ужад за манипулацију теретом,
- Обезбедити присуство сигналисте на месту радова, Послове сигналисте врше само радници који имају одговарајућу квалификацију, потврђену уверењем о спроведеној обуци за сигналисту и везивача терета која је усаглашена са захтевима НИС а.д. Периодична провера знања се спроводи на 12 месеци. Сигналидта мора на себи имати сигнални прслук, обучен преко заштитне одеће/ заштитног одела са високо рефлектујућим тракама и да обезбеди да у зони кретања механизације/ возила нема незапослених лица.
- Везивање и качење терета врше само радници који имају одговарајућу квалификацију, потврђену уверењем о спроведеној обуци за сигналисту и везивача терета и која је усаглашена са захтевима НИС а.д.. Периодична провера знања се спроводи на 12 месеци,
- Руководилац радова на сваких 12 месеци пролази интерну периодичну проверу знања из области безбедног извођења радова употребом дизаличних уређаја усаглашену са НИС а.д.,
- Опрема за подизање терета (кран, витло, дизалица, аутодизалица, хидраулична мобилна дизалица, платформе за подизање људи, грађевинске машине са уређајем који поседује куку за подизање терета, цевополагач и други типови дизалица - стубна, конзолна, мостна, хидраулична каналска дизалица и др. осим уређаја на који су ручно погоњени) мора да поседује важећи стручни налаз о извршеном прегледу,
- Опрема за подизање терета (кран, витло, дизалица, аутодизалица, хидраулична мобилна дизалица, платформе за подизање људи, грађевинске машине са уређајем који поседује куку за подизање терета, цевополагач и други типови дизалица - стубна, конзолна, мостна, хидраулична каналска дизалица и др. осим уређаја на који су ручно погоњени) мора да поседује матичну и контролну књигу у којој су евидентирани сви потребни и ажурни подаци,
- Опрема за подизање терета (кран, витло, дизалица, аутодизалица, хидраулична мобилна дизалица, платформе за подизање људи, грађевинске машине са уређајем који поседује куку за подизање терета, цевополагач и други типови дизалица - стубна, конзолна, мостна, хидраулична каналска дизалица и др. осим уређаја на који су ручно погоњени) мора да има на видљивом месту истакнут дијаграм носивости,
- За опрему за подизање терета (кран, витло, дизалица, аутодизалица, хидраулична мобилна дизалица, платформе за подизање људи, грађевинске машине са уређајем који поседује куку за подизање терета, цевополагач и други типови дизалица - стубна, конзолна, мостна, хидраулична каналска дизалица и др. осим уређаја на који су ручно погоњени) врши се квартална контрола прегледа од стране техничких лица извођача на основу чек листе и иста се потврђује обележавањем дизалице одговарајућом усаглашеном кварталном ознаком у боји,
- Користити опрему за подизање терета (кран, витло, дизалица, аутодизалица, хидраулична мобилна дизалица, платформе за подизање људи, грађевинске машине са уређајем који поседује куку за подизање терета, цевополагач и други типови дизалица - стубна, конзолна, мостна, хидраулична каналска дизалица и др. осим уређаја на који су ручно погоњени) које имају дозволу за употребу на основу резултата периодичног / ванредног техничког прегледа и дневне чек листе,
- Користити само дизалице које имају исправне уређаје и инструменте безбедности: граничник висине подизања терета, граничник носивости, заштита од додира са далеководом (уколико има фабрички уграђен уређај за заштиту од далековода).

Руковацац дизалице мора испуњавати следеће услове:

- да је здравствено способан за рад са дизалицом,
- да је обучен за управљање дизалицом уз одговарајући важећи сертификат о стручној оспособљености,

- на сваких 12 месеци пролази интерну периодичну проверу знања која се потврђује уверењем о спроведеној обуци за руковођа дизаличним уређајем и која је усаглашена са НИС а.д.
- да је оспособљен за безбедан рад са дизалицом.

Извођач је дужан да:

- Обезбеди контролу поштовања од стране возача: Закона о безбедности саобраћаја на путевима, Закона о транспорту опасне робе, Закона о превозу терета у друмском саобраћају, Закона о превозу путника у друмском саобраћају, осталих законских и подзаконских аката везаних за превоз терета, опасне робе и путника као и захтева Наручиоца у области безбедности у саобраћају,
- Обезбеди да сви возачи, уколико извршава уговорену услугу превоза запослених, терета или опасне робе за НИС а.д. Нови Сад и/или ЗД, поседују сертификат о завршеној обуци ЕКО и дефанзивне вожње и вожње у различитим временским условима, укључујући и вожњу у зимским условима,
- Обезбеди да моторна возила, грађевинска механизација и радне машине поседују путни налог и дневну чек листу за преглед возила која је усаглашена са НИС а.д. Нови Сад,
- Не дозволи кретање возила уколико возач и сви путници нису везани сигурносним појасима као и за време кретања возила,
- Провери квалификације возача пре него му повери возило, што се потврђује важећом возачком дозволом категорије која одговара категорији управљаног возила, одговарајућим сертификатима за управљање,
- У возилима која се користе за услугу превоза запослених, терета и опасне робе у НИС и ЗД има и користи систем мониторинга вожње и врши праћење стила вожње у складу са установљеном праксом у НИС а.д.,
- У возилима која користе за услугу превоза запослених НИС и ЗД има и користи систем за идентификацију запослених путем корпоративних ID картица у складу са установљеном праксом у НИС а.д.,
- У случају прекорачења параметара стила вожње, на основу система за мониторинг возила, спроводи мере дефинисане и усаглашене са НИС а.д.,
- Моторна возила, грађевинска механизација и радне машине која немају преглед из кабине возила морају бити опремљена уређајем за звучну сигнализацију приликом кретања уназад (рикверц),
- Моторна возила, грађевинска механизација и радне машине морају да поседују уређаје који спречавају настанак варница (хватач варница) и статичког електрицитета уколико радове изводе на локацијама Наручиоца где постоји могућност од настанка пожара и експлозија,
- Води евиденцију о радном времену возача у складу са Законом о радном времену посаде возила у друмском превозу и тахографима.
- Сва моторна возила, грађевинска механизација и радне машине поседују евиденцију о извршеним поправкама и сервисима, која се води електронски / сервисној књизи.

4.13 План за хитно медицинско реаговање

На месту извођења радова морају се обезбедити средства за пружање прве помоћи одговарајуће количине, у зависности од броја ангажованих лица.

Пре почетка активности, Извођач је у обавези да изради План хитног медицинског реаговања ПХМР за сваки објект/локацију где обавља активности (у даљем тексту: ПХМР) на обрасцу који достави Наручилац.

Извођач мора да обезбеди да све своје запослене упозна са предметним ПХМР што се потврђује потписима на последњој страни обрасца. Запослени извођача који обављају активности са повећаним ризиком морају успешно да заврше напредну обуку за пружање прве помоћи.

У свакој смени барем 10% запослених на објекту мора да буде квалификовано за пружање прве помоћи - мора да има Уверење о оспособљености за пружање прве помоћи, не старије од пет година издато од акредитованих установа Републике Србије.

Све локације морају имати адекватан број комплета за прву помоћ, у зависности од броја ангажованих лица, а материјал који се налази у ормарићима мора бити у складу са бројем људи и у законом прописаном обиму (прописано Правилником о начину пружања прве помоћи, врсти средстава и опреме које морају бити обезбеђене на радном мест, начину и роковима оспособљавања запослених за пружање прве помоћи Сл.гл.РС. 109/2016),

Материјал и опрема неведени у претходној тачки морају бити у року, у складу са наведеним Правилником

Специфичност Блока Прерада:

Свака група запослених Извођача приликом извођења радова мора да поседује торбу за прву помоћ са основним садржајем ТТ1 (чл. 8 Правилника о начину пружања прве помоћи, врсти средстава и опреме који морају бити обезбеђени на радном месту, начину и роковима оспособљавања запослених за пружање прве помоћи "Службени гласник РС", број 109 од 30. децембра 2016.) на локацији извођења радова;

ПХМР мора бити одобрен од стране HSE лица Блока Прерада и мора бити потписан.

У објектима Извођача у камповима РНП, морају бити истакнути бројеви телефона ватрогасне јединице.

4.14 Безбедност са циљем спречавања пада предмета/опреме са висине при бушењу и извођењу ремонтних радова

У циљу спречавања пада предмета/опреме са висине при бушењу и извођењу ремонтних радова извршилац је дужан да:

- За свако ремонтно/бушаће постројење састави, одобри и усагласи са Наручиоцем Регистар опреме, која се користи на висини. Све везе за обезбеђивање делова опреме за рад која се монтира на висини опреме бушаћег постројења је дужан да обезбеди да сви машински елементи постројења на висини буду прописно обезбеђени у складу са Регистром опреме која се користи на висини
- У свакој бушаћој бригади, бригади за текући и капитални ремонт бушотина (ТКРБ) у фази монтаже, непосредно пре сваког подизања торња (решетке торња), одговорно лице Извршиоца треба да провери спојеве, сигурносне везе висеће опреме бушаћег постројења / ремонтног постројења (у бригадама ТКРБ дозвољене су провере, али не при свакој монтажи већ најмање 1 месечно)
- Према резултатима провере попуни чек листу састављену на основу Регистра опреме која се користи на висини, уз прилагање фотографија потенцијално опасних елемената (наводе се у чек-листи). Чек листа се чува у бригади све до састављања нове чек-листе.
- Користи ручне, механичке и друге алате, опрему, механизме, справе и материјале који се користе при извођењу радова на висини, уз осигурање мера безбедности, које искључују њихов случајни пад
- При изради бушотина на бушаћем постројењу инсталира/постави систем за континуирану контролу појаве опасних гасова у радној средини и гасно-ваздушне који је независан од станице геолошко-техничких информација, на ушћу бушотине са звучном и светлосном сигнализацијом при појави угљоводоничног гаса (захтев није примењив у случају употребе угљоводоничног раствора), а такође је дужан да обезбеди Извештај о калибрацији детектора гаса,

5. Обавезе Извршиоца из области заштите животне средине (ЗЖС*)

Обавезе Извршиоца из области заштите животне средине (ЗЖС*) су да:

- у потпуности поштује законску регулативу која уређује ЗЖС* и сноси пуну одговорност за свако непоштовање законске регулативе које је учинио током пружања услуга/извођења радова.
- поштује успостављени систем менаџмента животном средином код Наручиоца односно сва интерна правила и документа која важе код Наручиоца.
- било коју активност која може имати негативан утицај на животну средину врши искључиво у складу са законом и на начин како је то дефинисано пројектно техничком и уговорном документацијом, уз претходно обавештавање и одобрење Наручиоца (свака евентуална измена документације/процедуре мора се претходно усагласити са Наручиоцем).
- ни у ком случају не користи инфраструктуру Наручиоца (као што су канализација, бакље, заштитне такване, складишта отпада и хемикалија, контејнери, зелене површине и и сл.) без сагласности (или у супротности са инструкцијама) Наручиоца
- у случају да својим активностима проузрокује било какво загађење (штету) животне средине* код Наручиоца или трећих лица, Извршилац је дужан да о томе одмах обавести наручиоца и да насталу штету животне средине надокнади довођењем у претходно стање и/или исплатом новчане надокнаде у складу са налогом и у року који је одредио Наручилац. Наведене обавезе Извршиоца постоје и ако Наручилац открије загађење које је проузроковао Извршилац, након што је Извршилац напустио место пружања услуга/извођења радова;
- управља и уклони сав индустријски, рударски, комерцијални и комунални отпад који је настао услед пружања услуга/извођења радова, при чему је најстроже забрањено мешање опасног и неопасног отпада на месту настанка;
- сакупи, разврста и складишти отпад који припада Наручиоцу на место које је одредио Наручилац;
- осим ако уговором није другачије дефинисано, о свом трошку збрине сав отпад који је генерисао коришћењем било које врсте опреме која припада Извршиоцу или потрошних средстава које је набавио Извршилац без обзира да ли их је набавио за своје или за потребе реализације активности за које је ангажован (нпр. песак после пескарења, отпадна уља, зауљене крпе и акумулатори, отпад од одржавања опреме Извршиоца, отпадне хемикалије и амбалажа од потрошних хемикалија и материјала које је набавио Извршилац и др.);
- сакупи и збрине сав комунални отпад који су генерисали његови запослени уколико на објектима Наручиоца на којима се изводе радови не постоје контејнери за сакупљање комуналног отпада. На локацијама где постоје контејнери са сакупљање комуналног отпада, Извршилац их може користити за одлагање свог комуналног отпада уз сагласност Наручиоца;
- достави Наручиоцу на увид безбедносни лист за опасну хемикалију (SDS листу) на српском и енглеском језику и да изврши обавезно упознавање руковођа са садржајем SDS листе, уколико уговорене радне активности подразумевају употребу истих и да поступа у складу са прописима Републике Србије у области управљања хемикалијама.

*Одрживо управљање природним вредностима и заштита животне средине уређују Законом о заштити животне средине и посебним законима и другим прописима којима се уређује:

- 1) процена утицаја планова, програма и пројеката на животну средину;
- 2) интегрисано спречавање и контрола загађивања;
- 3) заштита природе;
- 4) заштита ваздуха, вода, земљишта, шума, геолошких ресурса;
- 5) управљање хемикалијама;
- 6) управљање отпадом;
- 7) јонизујућа и нејонизујућа зрачења;
- 8) заштита од буке и вибрација;
- 8а) контрола опасности од великог удеса који укључује опасне супстанце;
- 8б) прекогранични промет и трговина дивљим врстама.

Специфичности Блока Прерада:

Обавезе Извођача у области заштите животне средине (ЗЖС), основни захтеви које је потребно испунити током свих фаза извођења сваког Пројекта и/или сваке друге активности/извођења радова у циљу спречавања негативног утицаја на животну средину на територији Блока Прерада

5.1. Општи део

Пре почетка извођења сваког Пројекта у Блоку Прерада(у даљем тексту: РНП) потребно је да Руководилац инвестиционог пројекта, у сарадњи са члановима Пројектне групе инвестиционог пројекта, односно са Одлуком одређеним одговорним лицем у Пројектној групи за ЗЖС и одговорним лицем за ЗЖС Блока буду упознати и примењују:

- идентификацију и дефинисање обавеза из области заштите животне средине како би на време били дефинисани основни захтеви који се односе на заштиту животне средине у циљу обезбеђења најбољих инжењерских решења за све планиране пројекте који имају или могу имати негативан утицај на животну средину.

Размотрене обавезе из области заштите животне средине треба да буду имплементирани у пројектним решењима пре него што се отпочне са реализацијом пројекта („решавање проблема на извору“) уместо дефинисања корективних мера након реализације пројекта („end of pipe“);

Студију о процени утицаја пројекта на животну средину

Пре почетка извођења сваке активности/извођења радова у РНП потребно је да Надзор послова из РНП, у координацији са Лицима за HSE / СЗЖС из РНП на уводном састанку са Извођачем радова и његовим HSE Лицем изврши идентификацију и дефинисање свих захтева који у РНП морају да се поштују, као и обавеза које Извођач радова има при извођењу активности/извођења радова, а чије заједничко непоштовање може имати негативан утицај на стање животне средине у РНП и могуће конеквенце по Извођача радова, све у циљу превентивног препознавања, разматрања и решавања проблема одмах на извору/пре извођења радова, уместо каснијег дефинисања корективних мера након извршених активности и решавања проблема када је већ настао.

- Извођач радова и његово HSE Лице неопходно је да за време извођења Пројекта / радова по потреби буду у контакту и координацији са својим Надзором послова и Лицима за HSE/СЗЖС РНП у вези са свим недоумицама у области поштовања обавеза и захтева проистеклих из области заштите животне средине.

Извођење свих Пројекта и обављање било које активности / посла у БП РНП мора бити у потпуној сагласности и складу са важећом интегрисаном IPPC дозволом БП РНП !!!

5.2. Управљање отпадом

Управљање отпадом/опасним отпадом у РНП врши се на начин којим се обезбеђује најмањи ризик по живот и здравље људи и животне средине, а спровођење прописаних мера за поступање са отпадом/опасним отпадом, у оквиру разврставања одмах на месту настанка, његовог сакупљања и транспорта на место привременог складиштења у РНП, укључујући и надзор над тим активностима од стране HSE Лица Извођача мора бити у потпуном складу са важећим Законом о управљању отпадом и подзаконском регулативом, као и складу са обавезама БП РНП прописаним Интегрисаном (IPPC) дозволом БП РНП и свим НМД Друштва, пре свега НМД Стандардом Управљање отпадом SD-09.03.04 (који је доступан свим запосленима).

Приликом издавања сваке Дозволе за рад (ДЗР), обавеза Домаћина места радова, Надзора радова, Вође Пројекта и Лица за HSE је да упознају Извођача радова о његовој обавези да разврстава опасан отпад од неопасног отпада / секундарних сировина одмах по њиховом генерисању (ова обавеза се наводи у превентивним мерама у ДЗР), као и о томе да је генерисање и разбацавање било каквог

комуналног отпада на локацији радова на постројењу строго забрањено и кажњиво, а нарочито је забрањено и кажњиво мешање неопасног отпада / секундарних сировина са комуналним и/или опасним отпадом.

5.2.1. Контрола поступања са опасним / неопасним отпадом / секундарним сировинама у току извођења радова

За време извођења радова Извођача обавезна је редовна контрола Извођача и опсервирање стања на терену од стране Домаћина локације, лица за технички надзор, Руководиоца Пројекта и Лица за HSE. Извођач радова контролише се у циљу поштовања обавезе разврставања опасног и неопасног отпада / секундарних сировина одмах по генерисању, поштовања обавезе да се комунални отпад не сме генерисати на локацијима постројења / опреме у РНП и поштовања локације одлагања предметног отпада на за то одређена места у РНП. Извођач радова обезбеђује транспорт на места за одлагање неопасног отпада / секундарних сировина у РНП (у који спада неконтаминирана камена вуна која се у PVC џаковима одлаже у посебан бокс, поред бокса за секундарне сировине у Блоку 16 РНП). Пре генерисања опасног отпада поступање са истим одређује се у координацији са Надзором радова / Домаћином постројења / Лицима за HSE / СЗЖС у који спада контаминирана / видно зауљена камена вуна која се у договору са надзором и домаћином, ван редовног радног времена, натопа водом и остави на дрвеној палети у PVC џаковима на рубу постројења или опреме, а за коју одмах следећег јутра домаћин обезбеђује виљушкар и обавештава СЗЖС о потреби њеног складиштења у бокс за опасан отпад на Авенији Ф у РНП.

Уколико се Извођачи радова не придржавају обавеза из корака 1-2, ДЗР неће бити затворена, неће бити омогућено отварање нове дозволе, као и Записник о извршеном послу неће бити потписан од стране Наручиоца. На поштовање правилног поступања са отпадом у РНП сваки Извођач се обавезује потписивањем HSE Споразума.

Сваки опасан / неопасан отпад / секундарне сировине или комунални отпад који је евентуално настао током посла, а није уклоњен са локације од стране Извођача

Надзор над правилним разврставањем и привременим складиштењем отпада на месту рада, радилишту врши Лице за HSE извођача, надзорни орган РНП на тим радовима, лица за HSE БП РНП. У сарадњи са одговорним лицима СЗЖС надзорни орган БП РНП свако непрописно одлагање, привременим складиштењем отпада ван прописаних норми и Стадарда записником констатују, и на основу њега траже санкционисање према компанијским процедурама и датим уговорима са изабраним извођачем радова (Споразум за БЗР, ЗЖС и ЗОП).

Свако неодговорно поступање са отпадом одговорно лице из Сектор за HSE опсервираће према Стандарду друштва и даваће рокове за њихово отклањање одговорним лицима на постројењу, објекту и градилишту где је уочио неправилност.

5.2.2. Обавезе Извођача радова при поступању са опасним / неопасним отпадом / секундарним сировинама у РНП у току извођења радова

У току извођења Пројекта и/или друге активности/извођења радова у РНП Извођач је у обавези да:

- место радова по завршетку посла преда Домаћину у стању у каквом је било пре извођења радова, свака локација извођења радова у РНП по извршеном послу свакодневно, а

нарочито на крају посла, мора бити остављена у стању у коме се налазила пре почетка извођења радних активности;

- Избегава или минимизира генерисање отпада/опасног отпада током, колико год је то могуће;
- Пре генерисања опасног отпада поступање са истим одређује у координацији са својим Надзором радова / Домаћином постројења / Лицима за HSE / СЗЖС;
- Разврстани отпад на радилишту/кампу строго одлаже на места одређена у координацији са својим Надзором радова / Домаћином постројења / Лицима за HSE / СЗЖС приликом одређивања зоне радилишта тј. локације рада и деловања радне групе, извођача;
- Сваки генерисани отпад на месту извођења радова и/или кампу Извођача правилно разврста и сложи по типу. Забрањено је мешање отпада, а најстроже је забрањено мешање опасног и неопасног отпада и такви поступци ће се најстроже санкционисати) и његово неодговорно, насумично гомилање/одлагање;
- разврстава опасан отпад од неопасног отпада / секундарних сировина одмах по њиховом генерисању, на месту извођења радова;
- разврстава неопасан отпад од секундарних сировина одмах по њиховом генерисању, на месту извођења радова;
- Поштује забрану генерисања и разбацивања било каквог комуналног отпада на локацији радова на постројењу . ;
- обезбеде најлон (PVC) џакове, које ће служити за дневно одлагање евентуално генерисаног комуналног отпада на месту извођења радова на територији БП РНП;
- По завршетку дневних активности, PVC џакове однесе у најближи контејнер за комунални отпад РНП;
- У кампу Извођача обезбеди пластичне (PVC) џакове, који ће служити за дневно одлагање комуналног отпада из свог кампа. По завршетку дневних активности, кесе из 2 контејнера од 120 l са комуналним отпадом из свог кампа, дужни су да однесу у најближе контејнере за комунални отпад у РНП;
- Привремено складиштење разврстаног отпада врши на одређеним местима у кругу РНП, уз за ту намену попуњени „Интерни документ о разврставању отпада“ који лице за HSE извођача и надзорни орган достављају одговорним лицима СЗЖС који га прегледају, заводе, потписују и одређују локацију где се разврстан отпад одлаже. Неопасан отпад – секундарне сировине у Блоку 16 са десне стране Авеније А, камена вуна у пластичним џаковима на истој локацији, а опасан отпад у координацији са Лицима за HSE / СЗЖС у бокс за привремено складиштење на Авенији Ф;
- изнесе из РНП сав опасан отпад који је настао услед коришћења било које врсте опреме или потрошних средстава које је у РНП донео, (нпр. гориво, отпадна уља и акумулатори од одржавања опреме извођача...), , у складу са Дозволом за уношење/изношење МТС трећих лица и збрине на законом прихватљив начин о свом трошку;
- изнесе из РНП сав амбалажни опасан отпад који је настао услед коришћења било које врсте опреме или потрошних средстава које је у РНП донео, (нпр. фарба или хемикалија се „уграђују“ а контаминирана или чиста амбалажа...), , у складу са Дозволом за уношење/изношење МТС трећих лица и збрине на законом прихватљив начин о свом трошку;
- Земљиште из ископа контаминирано опасним материјама третира као опасан отпад и са њим поступа у складу законима и прописима РС којима се регулише управљање отпадом у координацији са СЗЖС. Обезбеђује се његово испитивање од стране овлашћене и акредитоване лабораторије и по добијеном индексном броју из европског каталога отпада, исто се предаје овлашћеном оператеру на третман / трајно збрињавање уз попуњавање Документа о кретању опасног отпада;
- Земља за коју у Извештају о „нултом“ стању пише да није констатовано тј. није дошло до промене квалитета земљишта и да нису нарушене основне функције земљишта па сходно

томе нема потребе за ремедијацијом, санацијом и др. мерама на локацијама узорковања, се третира као ресурс и може се привремено складиштити на локацији РНП до поновне употребе. Само ако се исто износи ван РНП онда се и са њим поступа у складу законима и прописима РС којима се регулише управљање отпадом, у координацији са СЗЖС и исто се депонује ван РНП на за то предвиђену градску депонију уз попуњавање Документа о кретању неопасног отпада.

5.3. Мере за заштиту отпадних вода

- Управљање отпадним водама мора бити у складу са важећим Законом о водама и свим подзаконским актима, на законом тражен начин и на потребном технолошки прихватљивом нивоу пре него што се отпадна вода помеша са осталим технолошким отпадним водама БП РНП, као и складу са обавезама БП РНП прописаним Интегрисаном (IPPC) дозволом БП РНП, Решењем о водној дозволи БП РНП и свим НМД Друштва;
- Минимизирати употребу свеже воде и испуштање отпадне воде у животну средину увођењем тзв. сувих процесних технологија, односно оптимизацијом потрошње и процеса рецикулације отпадних вода;
- Користити воду најнижег прихватљивог квалитета где је то могуће;
- Свако неодговорно поступање Извођача који би довело до мешања са и/или нарушавања квалитета отпадних атмосферских (нарушавање параметара у Бистрику) и технолошких вода (дефинисано је интерним Протоколом БП РНП и ПХК), одговорно лице из Сектора за НСЕ опсервираће према НМД Друштва и даваће рокове за њихово отклањање одговорним лицима на постројењу, објекту и градилишту где је уочио неправилност;

5.4. Мере за правилно управљање / руковање хемикалијама

- Хемикалије које Извођач планира да користи у БП РНП морају да буду биоразградљиве и компатибилне са процесним третманом обраде отпадних вода, а поступање у складу са законском регулативом РС, важећим Законом о хемикалијама који се заснива на начелу предострожности и начелу да произвођач, увозник или даљи корисник производи, ставља у промет и користи хемикалије тако да нема непожељних ефеката по здравље људи и животну средину, важећим Законом о водама, као и свим подзаконским актима. Квалитет отпадних вода мора бити на потребном технолошки прихватљивом нивоу пре него што се отпадна вода помеша са осталим технолошким отпадним водама БП РНП, као и складу са обавезама БП РНП прописаним Интегрисаном (IPPC) дозволом БП РНП, Решењем о водној дозволи БП РНП и свим НМД Друштва;
- Најважнији циљеви током извођења радова који укључују коришћење опасних материја односно хемикалија треба да буде заштита људи и животне средине, кроз превенцију и контролу безбедног складиштења и руковања, као и забрану неконтролисаног испуштања (изливања и цурења), опасних материја и адекватно поступање при евентуалним акцидентним изливанима.
- Извођач Надзору радова у РНП пре извођења радова мора да доставити списак хемикалија које ће се користити у раду, а Надзор списак са потребном документацијом доставља Саветнику за хемикалије РНП који дозвољава њихову употребу.

Дефинисати за сваку појединачну хемикалију:

1. Ознаку хемикалије
2. Врсту хемикалије
3. Потребну количину
4. ТДС листу (технички лист)

5. SDS листу (безбедносни лист), не старију од две године од пријема хемикалије. на енглеском и српском језику која је усклађена са CLP / GHS класификацијом

Све хемикалије морају бити сагласне са регулативом (ЕС) No1907/2006 (REACH) No1272/2008, No 45/1999: 548/1968.

5.5 Мере за заштиту земљишта и подземних вода

- Током извођења радова забрањено је испуштање и одлагање опасних и штетних материја директно на земљиште и посредно у подземне воде;
- У складу са обавезама проистеклих из важећег Закона о заштити земљишта у РНП се врши редован годишњи мониторинг земљишта, који представља планско, континуирано и систематско праћење стања и промена квалитета земљишта у функцији планирања, управљања, начина коришћења и заштите, а параметри мониторинга земљишта представљају показатеље морфолошких, хемијских, физичких и биолошких особина земљишта.

РНП у смислу наведеног Закона, представља корисника земљишта и постројења, чија делатност, односно активност може да буде или јесте узрок загађења и деградације земљишта и дужна је да у складу са овим Законом врши мониторинг земљишта, на начин да:

- Прикаже податке о квалитету земљишта пре почетка и по завршетку обављања активности;
 - Прати промене на земљишту и у земљишту на прописан начин у зони утицаја својих активности;
 - Податке о промени на земљишту и у земљишту достави надлежном Министарству и Агенцији за заштиту животне средине РС.
- Међутим, уколико је за реализацију радова потребно вршити ископавање земље, пре отпочињања било каквог ископа на Пројектима у РНП, потребно је прво обезбедити Извештај о „нулто“ стању земљишта:

Испитивање „нултог стања“ земљишта је дефинисање стања квалитета земљишта пре извођења Пројекта, а у циљу утврђивања каснијег евентуалног утицаја Пројекта на земљиште што се контролише каснијим редовним мониторингом земљишта у РНП.

Испитивања тзв. „нултог (или затеченог) стања“ животне средине у околини локација на којима се планира активност (у нашем случају извођење Пројекта), су такође неопходна и у процесу израде Студије о процени утицаја пројекта на животну средину, као и за у РНП првом информацијом о стању земљишта пре ископа, због будућег планирања управљања земљом након ископа.

Испитивања „нултог стања“ земљишта, као и у случају редовног годишњег мониторинга земљишта, обављају искључиво овлашћене и акредитоване лабораторије у РС за тај посао, што подразумева да поседују дозволу Министарства надлежног за послове ЗЖС за мониторинг земљишта и све потребне акредитоване методе за тражене параметре испитивања земљишта у РНП, у свом Обиму акредитације издатом од АТС.

Даље наведене обавезе важе, како у случају редовног годишњег мониторинга земљишта тако и у случају испитивања „нултог стања“ земљишта у РНП:

На основу Правилника о листи активности које могу да буду узрок загађења и деградације земљишта, поступку, садржини података, роковима и другим захтевима за мониторинг земљишта ("Сл. гласник РС", бр. 102/2020), прописана је Листа активности које могу да буду узрок загађења и деградације земљишта, поступак, садржина података, рокови и други захтеви за мониторинг земљишта. Мониторинг земљишта на коме се обављају активности са Листе (тачке 1.2. Рафинерије нафте и гаса и 4.1. Хемијска постројења за производњу основних органских хемикалија, под а) прости угљоводоници), треба да прикаже податке о стању и квалитету земљишта у току обављања активности.

План годишњег мониторинга земљишта РНП за 2023 као и Извештаји о испитивању квалитета земљишта БП РНП из 2021. и 2022. године представљају основ за узорковање и лабораторијско испитивање земљишта од стране Наручиоца услуге, за следеће патраматре и када је у питању испитивања „нултог стања“ земљишта у РНП:

- Механички састав земљишта;
- Киселост земљишта (активна киселост рН у H_2O , супституциона киселост рН у 1М КСI);
- Садржај $CaCO_3$;
- Капацитет измењених катјона;
- Степен засићености базама;
- Садржај органске материје;
- Угљоводоници нафтног порекла (фракције $S_6 - S_{40}$);
- Полициклични ароматични угљоводоници (ПАН);
- Минерална уља ($S_{10} - S_{40}$);
- Ароматични угљоводоници (ВТЕХ).

Исте параметре треба испитивати и у одређивању „нултог“ стања земљишта за Пројекте у РНП. Наведена Листа параметара коју обухватамо Планом мониторинга земљишта и у Извештају о „нултог“ стању земљишта мора бити усаглашена од стране ангажованог правног лица, лабораторије и Наручиоца.

Израда извештаја о мониторингу земљишта:

Извештаји о „0“ стању земљишта исто као и Извештаји о мониторингу земљишта у БП РНП за 2021, 2022 и 2023, су прихваћени ако су израђени на основу члана 33. Закона о заштити земљишта ("Сл. гласник РС", бр. 112/2015) и члана 6. Правилника о листи активности које могу да буду узрок загађења и деградације земљишта, поступку, садржини података, роковима и другим захтевима за мониторинг земљишта ("Сл. гласник РС", бр. 102/2020), па их је потребно израдити у потпуном складу са чланом 4. Правилника о садржини и форми извештаја о мониторингу земљишта ("Сл. гласник РС", бр. 126/2021), којим се у РС ближе прописује садржина и форма извештаја о мониторингу земљишта:

Извештај о мониторингу земљишта на локацијама на којима се обављају активности које могу да буду узрок загађења и деградације земљишта (у даљем тексту: активности са Листе), које су утврђене прописом којим се ближе прописује листа активности које могу да буду узрок загађења и деградације земљишта, поступак, садржина података, рокови и други захтеви за мониторинг земљишта, садржи, као и Извештај о „0“ стању земљишта:

- 1) број и положај мерних места приказан у UTM координатном систему;
- 2) приказ општих података о локалитету на ком се обавља мониторинг земљишта са подацима о овлашћеном правном лицу које врши мониторинг земљишта;
- 3) детаљан опис локалитета са подацима о промени намене и начину коришћења земљишта;
- 4) опис узетих узорака земљишта на ком се обавља мониторинг;
- 5) фото документацију локалитета на ком се обавља мониторинг;

- 6) *листу анализираних параметара, коришћене методе и стандарде/референтна докумената и резултате извршених испитивања;*
- 7) *списак делова локалитета који су изузети из мониторинга са образложењем;*
- 8) *стручну оцену стања и квалитета земљишта.*

ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ:

Извршилац је у обавези да обавља испитивање „нултог“ стања у складу са поступком датим у Прилогу 2 Правилника о листи активности које могу да буду узрок загађења и деградације земљишта, поступку, садржини података, роковима и другим захтевима за мониторинг земљишта ("Сл. гласник РС", бр. 102/2020)-Мониторинг земљишта на коме се обављају активности са Листе Извршилац је такође у обавези да узорковање, припрему узорака и испитивање физичких и хемијских својстава земљишта врши према методама и стандардима датим у Прилогу 3 – Методе и стандарди за узорковање, припрему узорака и испитивање физичких и хемијских својстава земљишта истог Правилника.

Важно је да се након узорковања и урађених анализа о стању квалитета земљишта тзв. „0“ стању, а на основу резултата испитивања који се оцењују у односу на прописане ГВЕ и ремедијационе вредности у складу са Уредбом о граничним вредностима загађујућих, штетних и опасних материја у земљишту („Службени гласник РС“, бр. 30/2018 и 64/2019), добијени резултати обраде у закључаку Извештаја, у којем мора да се констатује да ли је или није дошло до промене квалитета земљишта и да ли су или нису основне функције земљишта нарушене и да ли или не сходно томе има потребе за ремедијацијом, санацијом и др. мерама на локацијама узорковања...

У квалификационим критеријумима тражити да, како се степен угрожености земљишта од хемијског загађења одређује на основу вредности загађујућих, штетних и опасних материја у земљишту датих у пропису којим се утврђују граничне вредности загађујућих, штетних и опасних материја у земљишту (и на основу вредности опасних и штетних материја у подземним водама, датих у пропису којим се утврђују граничне вредности опасних и штетних материја у подземним водама), лабораторије морају да буду овлашћене и акредитоване и за процену степена угрожености земљишта на основу анализираних параметара и индикатора, односно за давање стручне оцене стања и квалитета земљишта и тумачење резултата мониторинга земљишта у државној мрежи, јер онда такве лабораторије по законској регулативи РС морају да имају најмање једног запосленог доктора биотехничких наука, са најмање три године искуства у области науке о земљишту, који би онда дао и квалитетан закључак у Извештају.

Поред свега наведеног, приликом пријаве на тендер такође је неопходно и да Извођач достави доказ (Изјаву), да ће путем Уговора о техничкој сарадњи ангажовати овлашћене лабораторије у РС за:

- Испитивање квалитета земљишта, овлашћена правна лица (у складу са Правилником о условима које правно лице мора да испуњава за обављање послова мониторинга земљишта, као и документацији која се подноси уз захтев за добијање овлашћења за мониторинг земљишта ("Сл. гласник РС", бр. 58/2019)), која врше мониторинг земљишта морају да поседују Решење за мониторинг земљишта издато од стране надлежног Министарства надлежног за послове ЗЖС и акт о акредитацији издат од стране Акредитационог тела Србије у складу са стандардом SRPS ISO/IEC 17025 са одговарајућим обимом акредитације за узорковање земљишта и лабораторијско испитивање физичких, хемијских и микробиолошких параметара у земљишту;
- За испитивање отпада/земље из ископа (За ангажовану лабораторију као овлашћено правно лице – доказ се састоји од важећег овлашћења (Дозвола/ Решење) за испитивање отпада издато од стране надлежног Министарства РС надлежног за послове ЗЖС, важећи Сертификат о акредитацији и Обим акредитације издат од стране АТС-а за испитивање

отпада према Правилнику о категоријама, испитивање и класификације отпада ("Сл. гласник РС" број 56/2010 и 93/2019);

- Као доказ за ангажовање овлашћеног оператера у РС за сакупљање и транспорт отпада (Доказ представља Дозвола за сакупљање, транспорт и третман опасног и или неопасног отпада на територији РС, издата од стране надлежног Министарства надлежног за послове ЗЖС.

Испитивање квалитета земљишта врши се пре ископавања, само ако се та земља не враћа у ископ, због раздвајања неконтаминираних од контаминираних земљишта након ископавања. Поступање са ископаном земљиштом (која тек тада подлеже Закону о управљању отпадом, ако се иста одвози ван РНП) и зависи од добијене категоризације отпада коју доставља ангажована Овлашћена лабораторија у РС.

5.6 Мере за превенцију од повишеног нивоа буке

- При планирању радова неопходан је избор опреме са што је могуће нижим нивоом вибрације и снаге звука;
- Инсталација акустичних кућишта за опрему која производи буку;
- Инсталација акустичних баријера у близини извора;
- Ограничавање сати рада за одређену опрему или операције;
- Извори буке треба да буду дислоцирани на што је могуће мање осетљива места, односно изван зоне радова и зоне утицаја БП РНП на насељене области колико год је то могуће;
- Искористити све природне топографске одлике терена које би могле да се користе као тампон зона за буку.

5.7 Мере за превенцију загађења ваздуха у смислу појаве непријатних мириса

Током извођења радова Извођач радова код кога се у процесу обављања делатности могу емитовати гасови непријатног мириса, дужан је да примењује мере које ће довести до редукције мириса, све у складу са важећим Законом о заштити ваздуха.